

Eszrevétel.

A) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a szerződési időszakon át használatba vétetni. A hadsereg-igazgatás azonban fentartja magának vagy az egész, avagy csak egy részét a kiirt szükségletnek bérlet útján kiadni.

B) Minden állomáson köteles a bérlő a takarmány-adag javítása által a folyó szükséglet és azontul tartandó negyed részen fölül eredő többletet az elfogadott árért kiszolgáltatni.

C) Az alomszalma 1/4 részének zsupszalmából kell állania.

D) Az ajánlatban határozottan kiteendő a fa neme, pl. cserfa, bükkfa stb. és a hasábok hossza, azután vajjon usztatott vagy usztatlan-e; a kőszénnél pedig a telep és a bányá megnevezendő.

A soproni állomás részére úgy az állomás szükségletére, mint az élelmezési raktárnál lévő sütőkemencék fűtésére 120 q tevő kőszén szükségletére kiválólag brennbergi kőszén vétetik igénybe.

A pozsonyi állomásra kivett szén szükségletből havonként 150 q a katonai élelmezési raktárban levő kemencék fűtésére szükségeltetik. Ezen szénmennyiség „Wildensteinsegen” szénben kívánatik meg, miert is az ajánlatban ezen szénre külön ajánlat teendő.

Ha valaki oly szent akar ajánlani, a melynek tüzelesi értéke még nem ismeretes, akkor az ajánlattevőnek idejekorán — a tárgyalási napot megelőzőleg — az illetékes katonai élelmezési raktárhoz kell fordulnia, hogy ez a szénnek vegyi elemzését az ajánlattevő költségére mielőbb megszerezze.

E) Pozsony-, Komárom-, Győr-, Esztergom-, Sopronban-, Szombathely- és Nezsiderben vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időn át egy esetleg összpontosítandó lovashadosztály vagy gyalogezred, és pedig gyalog- vagy lovasdandárban, vagy pedig egy gyaloghadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. A nagykanizsai állomáson az 5. számú lószorozási bizottság szükséglete, mely előre meg nem határozható és hirdetményben csak általánosan felvételtek, a vállalkozó által az elfogadott árért beszállítandó.

F) A szénaszállítás elnyerője Szombathelyen köteles az élelmezési főraktárnak a hadigazgatás által hasznabérelt szénraktárát az 1903/1904. évi szállítási időszak tartására évi 2000 korona bér mellett kibérelni.

Azonfelül köteles az illető az ezen bérletből kifolyólag a hadigazgatás terhére irt házadót járulékaival együtt, valamint a kereseti adót, nemkülönben a bérlőre a törvény értelmében háramló mindenemű egyéb járulékokat viselni, illetőleg a szabott határidőre készpénzben megfizetni, esetleg a hadigazgatásnak megtéríteni.

G) A mozgósítás esetére vonatkozó külön határozványok a szállítási feltételek füzete XXVII. cikkében foglaltak.

1. A cs. és kir. közös hadsereg csapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbízhatónak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett iparosnak vagy kereskedőnek czéje nem volna, az elsőfokú politikai (ipar-) hatóságok és a mezőgazdasággal foglalkozó be nem jegyzett vállalkozók részére az illetékes gazdasági egyet által kiállított bizonyítványval igazolni tartozik. — Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyítványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve. Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a kiállító kamara vagy egyesület által a tárgyalást megelőző napig mint „bizalmas és sürgős” a tárgyaló-

bizottságoknak beküldendő. Az elkésés következményeit minden körülmények között a fél viseli.

3. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bánatpénzsekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök; későbbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

4. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betűkkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betűkkel irt ár fog helyesnek tekintetni.

5. A részletebb feltételek Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1903. évi június hó 5-én keltezett, két-két összhangzó példányban elkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, és a pozsonyi, komáromi, valamint a soproni cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők. Különben az előirt feltételei füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (ívenkint 8 filléért) mindenki által megkapható.

6. A községek bánatpénz vagy ovadék letételétől fel vannak mentve.

Termelők és mezőgazdasági egyesületek azon vállalatokra nézve, a melyet saját termelésükkel teljesíteni képesek, ovadék letétele alól szintén fel vannak mentve.

Termelők, mezőgazdasági egyesületek és termelők ajánlatai, egyenlő árak mellett, más vállalkozókkal szemben előnyben részesülnek.

7. Összes ajánlatok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a cs. és kir. hadsereg szükségleteit illetőleg a feltételi füzet XVII. cikkelyében meghatározott kereten belül tételnek és ha együttvéve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. Tüzelőfa és kőszénre ajánlatok azokkal széna és szalmára együtt nem tehetők. — Nem egynemű cikkeknel az ajánlatban az ár minden egyes cikkre nézve külön kiténtetendő.

8. A beszállításoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie, és köteles a szállító az ágyaszalmát, tüzfát vagy kőszén a szállítási feltételek füzetének X. cikkelye értelmében a laktanyákba, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe megtérítés nélkül elfuvarozni.

Ha a szállító erre vállalkozni nem akar, ennek ajánlatában — az esetleg külön igényelt fuvardíjak kiténtetése mellett — határozott kifejezést kell adnia, mert ellenségetben az vélelmezetik, hogy a fuvardíj a felajánlott szállítási árban már befoglaltatik, külön fuvardíjra igényt nem támaszthat.

Az élelmezési szükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve az előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkeknek szállítását elnyerte, előnyben részesül.

9. Az ajánlkozók a hadseregigazgatás irányában ajánlatuk elfogadására iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. § aiban — valamely ajánlat elfogadására iránti nyilatkozatra nézve — megállapított határidőnek betartásáraól.

10. Tartalékkészletek készentartása végett a feltételi füzet VII. pontjára külön figyelmeltetik.

11. A bérlők raktárainak a laktanyáktól több mint 1-9 km. távolságra fekvőiek nem szabad; azon esetben, ha ezek több mind 1-9 km. távolságra esnének, akkor a bérlő köteles a takarmány elfuvarozását minden kárpótlás nélkül eszközölni.

12. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

13. A szállítási feltételek füzetében foglaltak betartására már ajánlatának benyújtásával minden ajánlattevő kötelezve van.

Kelt Pozsonyban, 1903. évi június hó 24-én.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Ajánlati minta.

1 korona bélyeg

Én alulirt az 1903. évi június hó 24-én, 2435. ad szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomáson s az ahhoz tartozó helyiségeken szükséges:

szénának	5600 grammos adagját	f.	szóval	fillérrel
alomszalmának	2100 „	„	„	„
szecskának	850 „	„	„	„
ágyaszalmának métermázsáját	.....	K.	.....	koronával
kemény tüzfának köbméterét	.....	.....	.....	.....
kőszén (milyen fajta) métermázsáját	.....	.....	.....	.....

az 19..... évi 1-től 19..... évi ..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, továbbá az átvonuló élelmezés is a cs. és kir. közös hadsereg részére, az előkészített feltételi füzet IV. cikkelye értelmében, kiszolgáltatnom és ezen cikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül), mely ajánlatomért a mellékelt, külön borítékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a..... pénztárnál letéteményezett, semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ..... összesen ..... korona bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknyi ovadék erejéig kiegészítenem, s ha ezt elmulasztanám, a hadseregigazgatást feljogosítom arra, hogy ezen kiegészítést a kijáró szállítási keresetemből való levonás útján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített, 1903. évi június hó 5-én keltezett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N..... nek N-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az..... nek fog átküldetni.

Kelt N..... ben, 1903..... hó..... én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye).

Az ajánlat lepecsételő és borítékára irandó:

•Ajánlat az 1903.....-án kihirdetett s 1903.....-én tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön borítékban pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapírok) számokkal és szóval kiirandó.

28. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FOMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 12.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 koronával, félévre 12 „. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG félévre 8 „. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 koronával, félévre 5 „. Külföldi előfizetéseket a postai megfizetési utalványokkal lehet csak megfizetni.

GRÓF PEJACEVICH TIVADAR,

HORVÁT-SZLAVON-DALMÁTORSZÁGOK BÁNJA.

HÁZÁNK azon ősrégi intézményei között, a melyek ma is nagy jelentőséggel bírnak, kimagasló helyet foglal el a horvát bán széke. Erre a székre, mely közelebb gróf Khuen-Hedervary Károly miniszterelnökké való kinevezésével megürösödött, július 3-ikán verőcei gróf Pejacevich Tivadart nevezte ki a király.

E kinevezés bizalmat keltett Magyarországon, mert az 1868. évi magyar-horvát kiegyezés fölötti örökös, annak ápolása és törvényszabta tovább fejlesztése oly férfira bízott, kinek

majdnem húsz évi nyilvános működése biztosítékot nyújt arra nézve, hogy az 1868. évi 30-iki törvényczikknek Magyarországot mint egységes államot illető intézkedései a társországokban csorbítatlanul fognak megtartatni. Gróf Pejacevich Tivadarnak horvát banná való kinevezése megnyugvására szolgál Horvát és Szlavonország lakosságának is, mert az új bán a társországok egyik történelmi nevezetességű családjának sarja s hazafias ambícióból ifjú korától kezdve a közszolgálatnak, a közigazgatási ismeretek elsajátításának szentelte magát s így szerzett ismereteit és gazdag tapasztalatait szülőföldjének, Verőczemegyének és Szlavonország főhelyének, Eszéknek sikeres kormányzásában érvényesítette. E mellett arról is ismeretes, hogy egész nyilvános működése alatt a horvát-szerb egyetértésnek lelkes szószólója és hathatós támogatója volt.

A Pejacevich grófok családja Szlavonország főnemességének körében vezérszerpet játszik. A család ősei eredetileg Bosnyákországban laktak s a 14-ik században igényt tartottak Bosznia királyi trónjára, de midőn ezen törekvésüket Tvartko bosnyák király megfűsítette, kénytelenek voltak kivándorolni Bol-

gárországba, a hol a 16-ik században a családnak egy Dömölör nevű tagja a bolgár Pejacevo vár után vette fel a Pejacevich nevet.

A Pejacevich nemzetségében egy Márk nevű volt az első, a ki 1656 körül Magyarországon, Pécsen lakott, később a törökök elűzése után Eszékre költözött s megszerezte családjának Szerémszégében a rumai uradalmat; Eszéken halt meg 1727-ben.

Ennek a Pejacevich Márknak kilencz gyermeke közül legnevezetesebb volt gróf Pejacevich József, a ki megszerezte családjának az Eszék mellett fekvő Nasicze nevű nagy birto-

kot, később pedig Podgorácsot. Majd örökölte a rumai, rétfalusi és verőcei birtokokat is.

A mostani új horvát bán nagatyjának, gróf Pejacevich Ferdinándnak, ki 1800-ban született Sopronban, jobaházi Dóry Máriaival kötött házasságából hét gyermek származott. E gyermekek közül a legidősebb fiú gróf Pejacevich László volt, az új bán édes atyja, a ki szintén Sopronban 1824-ben született és 1844—1848-ig Zágrábban a báni itéletábla ülnöke, 1880—1883-ig pedig horvát bán volt; 1901 április 7-én halt meg Nasiczében.

Gróf Pejacevich László 1852-ben jobaházi Dóry Gabriella bárónőt vette nőül, kitől négy gyermeke származott. Ezek közül ma már csak gróf Pejacevich Tivadar él, ki 1855 szeptember 24-én Nasiczében született.

Gróf Pejacevich Tivadart testvérei gyermekek nélkül elhaláloztak, a verőczemegyeyi Nasicze majorátusi nagybirtok, továbbá Zomba, Tolnamegyében fekvő birtok ő rá szállt.

Gróf Pejacevich Tivadart 1881 január 22-én Budapesten lépett házasságra Vay Erzsébet bárónővel, mely házasságból négy gyermek származott: két fiú, Markó és Elemér, kik jelenleg a budapesti egyetem jogi karának hallgatói, és két leány: a 18 éves Dóra és a 9 éves Gabriella grófnők.

Gróf Pejacevich Tivadart atyja már gyermekkorától fogva a közigazgatási pályára szánta. Sikeresen bevégzett gimnáziumi tanulmányai után a jogi tudományokat Bonnban és Budapesten hallgatta s a budapesti egyetemen jogtudorrá is avatták.

A közszolgálati pályára Eszéken lépett, mint Verőczemegyey fogalmazója, később pedig Zágrábban, a báni kormánynál nyert alkalmazást. A hetvenes évek végén a horvát országgyűlés tagja lett és onnan a magyar országgyűlésre küldetvén ki, a képviselőház jegyzője volt.

Midőn 1883-ban gróf Khuen-

GRÓF PEJACEVICH TIVADAR, AZ ÚJ HORVÁT BÁN.

Héderváry Károly horvát bán lett, gróf Pejacevich Tivadar Verőczemegye és Eszék város főispánjának nevezetett ki, mely minőségben 16 éven át oly sikeresen működött, hogy Ó Felsége 1901-ben, midőn édes atyja halála miatt kénytelen volt a főispáni méltóságról lemondani, a Szent Istvánrend kis keresztjével tüntette ki. Ezen kívül cs. és kir. kamarás, a Lippe hercegség díszkeresztese, a máltai lovagrend tiszteletbeli lovagja.

A főispánságról lemondása után ismét képviselői megbízatást vállalt, azóta a nasicezi kerületet képviselte a horvát-szlavon-dalmát országgyűlésen, mely a magyar országgyűlésre is kiküldte. A magyar képviselőházban tagja volt az összeférhetetlenségi bizottságnak.

A báni kormány önálló működése kiterjed Horvát-Szlavonország belügyi kormányzatára, igazságszolgáltatására, vallás- és közoktatásügyeire. Gróf Pejacevich Tivadar e kormányzati ágakat alaposan érti; azok eddigi fejlesztésében Horvátországban sok éven át gyakorlatilag is közreműködött.

A kik gróf Pejacevich Tivadarral közelebbi összeköttetésbe jutottak, dicsérik higgadt államférfi gondolkodását s magasztalva emlegetik jószívűségét, emberbaráti jótékonyágát és barátságos, vidám kedélyét.

Neje, Vay Erzsébet bárónő nemcsak lelkes pártfogója a zeneművészetnek, hanem művelője is; főúri körökben általánosan ismeretes szép hangjáról s énekművészetéről. Gyakran rendezett jótékony célokra zeneestélyeket, melyeken maga is nagy tetszéssel működött közre.

Horvát- és Szlavonország lakossága örömmel látja gróf Pejacevich Tivadart a horvát báni székes bizalommal várja, hogy a Magyarország és Horvát-Szlavonország közötti történelmi és szét nem válható kapcsolatok ezentúl is lelkes ápolója, ezen országok politikai érdekeinek a törvényekhez hű öre és oltalmazója, kulturális fejlődésüknek hatalmas előmozdítója lesz.

— P. P. —

POMPEIBEN.

A kíváncsi nép már régen szerte széledt.
— Lenn, a vendéglőkben szebb a zsongó élet,
Mint itt a borongó enyészet.

A Forum egy csonka oszlopához dülve,
Magam vagyok itt a multakba merülve.
Köröskörül barna romok sora némán
És — úgy tetszik, — szinte szeretettel néz rám.
S valóban, oly jól is illünk mi egymáshoz,
Lelkem is ért a borongáshoz . . .

S imhol — félig álom, félig meg káprázat —
Megelevenülnek a holt, pusztá házak.
S bús hírmondóiként letűnt víg időnek,
Egymás után sorra, rendre elm jönnek
A csorba oszlopok, repedezett kövek,
S beszélni kezdenek.

— E sötét romhalom
Tudod, mi volt egykor? Fény, pompa, hatalom,
E most néma téren hangos élet járta,
Már ráncosarnokiban visszhangzott a lárma.
Büszke urak, hölgyek színes sokadalma
Hullámozott föl s alá zajongva, kaczagva.
Mindenütt az öröm vidám zaja zsongott,
Nem ösmerték itt az életlő gondot.
Szárnya bús verése messziről ha rémlett,
Káprázatba ejtő e boldog vidékek
Örökké kaczagó, ragyogó derűje,
S más tájra kérdve
Az az éjmadár itt vendégül se tért be.
Galambnak, gerlének — szerelemnek, kéjnek,
Boldogságnak volt itt puha, meleg fészke . . .

A sok vidám, pajkos és gondtalan Isten
Víg czimborságra szövetkezett itten,

GRÓF PEJACEVICH TIVADARNÉ VAY ERZSÉBET BÁRÓNŐ,
AZ ÚJ HORVÁT BÁN NEJE.

Örök gyönyörzomjas földi emberekkel.
S virággal hinté be útjaink göröngyét,
Pezdíté olympi csipős fűszerekkel
Vezűvük tüzes mézes gyöngyét.

Ragyogott az arany, csillogott a márvány,
Mi szép és jó akadt messze föld határára,
Alkotta légyen az ég ingyen kegyelme,
Görnyedő rabszolga, szárnyaló lángelme:
Mind együtt volt itt dús rakáson!

. . . Merengésriasztó zaj zörren valahol.
S ím, egy ütött-kopott istenszobor alól,
Oktalan állat, kis gyík szökken élembe,
S azt mondja — olvasom eleven szemébe:
— Most az egész az én lakásom . . .

Lampérth Géza.

A REICHSTADTI HERCZEG.

(Vége.)

Hogy a szövetséges hatalmak, melyek a legitim királyt akarták visszahelyezni Franciaország trónjára, a nagy trónforgató fiát császárról nem óhajtották, mert méltán tarthattak attól, hogy minél hamarabb atyja fog helyébe lépni, az érthető. Érthető az is, ha a Bourbonok sanda szemmel tekintének még Párma kis herczegére is, mert gyöngé lévén francia uralmuk alapja, a pármái udvarban melegágyát retgették az őket egykoron eltipró bonapartizmusnak. Alig lehet azonban megérteni, hogy nem a francia császártól, hanem ettől az apró souverain herczegeskétől ép úgy tartottak a büszke Albion, az óriás Oroszország, a vezető Ausztria s a megemberedett Poroszország is, mint a gyáva Bourbonok s összeesküdtek az ártatlan gyermek megrontására, a saját maguk diktálta nemzetközi szerződés megsemmisítésére. Oroszlánok harca egy kis fehér egérke ellen: úgy-e, csunya egy látvány?

A mint ugyanis a bécsi kongresszus 1814 őszén megkezdődött, a két fő Bourbon-udvar, a francia és a spanyol, azt kezdte követelni, hogy a

kis Napoleontól az olasz herczegségek elvételésének s a spanyol király lányának, Etruria özvegy ex-királynéjának birtokába jussanak. Talleyrand agyában fogamzott meg a «rabló gondolat», hogy a Bonaparte vér örök időre kitöröltsék a souverainek sorából. Metternich, a kis herczeg gyámjának mindenható minisztere nem nagyon ellenzé e gondolatot s megakadályozását Mária Lujza csupán annak köszönheté, hogy kéré leveleivel Sándor cárt és a porosz királyt a maga részére meg tudta nyerni. De mikor 1815 elején az orosz és porosz terjeszkedési törekvések ellen, melyek Lengyel- és Szászországot fölfalni igyekeztek, a bécsi titkos szerződés Angolország, Franciaország és monarchiánk közt létrejött, ennek fejében Metternich ama föltétel alatt, hogy míg Mária Lujza él, az olasz herczegéseken uralkodni fog, készen nyilatkozott annak kivételére, hogy Napoleon fia souverain hatalomra soha és sehol ne jusson.

Még kegyetlenebb dőfés volt a kis herczeg jövőjére atyjának elbai szökése. A híres 100 nap s az a körülmény, hogy a francia kamara még Waterloo után is császárrá proklamálta II. Napoleont, az Angliától támogatott Bourbon-udvarokat arra ösztönzé, hogy — Napoleon szökése, mint szerződésesség miatt — érvénytelennek nyilvánítsák az 1814 április 11-iki szerződést s Mária Lujzának és fiának a pármái herczegeségtől való megfosztását nyomatékosan követeljék. Nehezen sikerült a kongresszuson annyit kivinni, hogy Mária Lujza a maga személyére meghagyassék a herczegségek birtokában s a hatalmak később egyezzenek meg az iránt, hogy az ő halála után kire jussanak e kis országok. Ferenc császár egy 1815 május 31-iki titkos szerződésben, melyet Orosz- és Poroszországgal kötött, megkísérté ugyan unokájának anyja halála esetére is biztosítani a souverain birtokokat. De ha volt volna is valami értéke az effajta, akkoriban napirenden lévő, kérés-életü conventióknak, ezt az értéket teljesen lerombolá az a kísérlet, mely ekkortájtban Amerikából indult ki a Szent-Ilonán ülő császár megszabadítására. E merész kísérlet után szó sem lehetett a titkos szerződés végrehajtásáról vagy arról, hogy a hatalmak valaha a kis Napoleon pármái trónörökösödésébe beleegyezzenek. Még azt sem engedték meg, hogy Mária Lujza magával vigye fiát Pármába; egyedül kellett oda mennie. Neki meghagyták a «fölség», de elvették tőle a császárné czímet, fiát pedig megfosztották a «fenség» czímtől s egyben megindult a nagy hajza a kis herczeg ellen. Hiába kért és remélt Mária Lujza, engednie kellett az összes hatalmak nyomásának, a mint, tán szükségtelenül, engedett e nyomásnak a legitimitási elv túltengésében szenvedő Metternich és császári ura.

Így jött létre az 1817 június 10-iki párisi szerződés, mely a Napoleon nevet a dynastiák sorából végképp törölés kimondá, hogy Pármát s a más két herczegséget Mária Lujza halála után a spanyol király leánya örökli. A Bourbonok még azt szerették volna, hogy a kis Napoleont nagyatya szerzetesnek, vagy legalább papnak adja, hogy magva szakadjon. De ezt a szemtelen követelést ép oly határozottan elutasítá Ferenc császár, mint azt a másikat, hogy a pflazi bajor herczegeknek Csehországban 1805-ig birt roppant magánuradalmi, a melyekkel a szerződés Napoleon fiát souverainitása elvesztéséért kárpótolta, a kis herczeg halála után ne szállhassanak esetleges ivadékaikra.

A dinasztikus jogaitól megfosztott kis Napoleonnak czímet adni most már nagyatya gondja

volt. Először arra gondoltak, hogy «Mödling herczegévé» tegyék, mert e czímet a Habsburgok elődjének, az osztrák Babenberg-háznak ifjabb sarjai viselték. Mivel azonban a Bécs melletti csinos Mödling városka tényleg a Lichtenstein-család birtokában volt, Mária Lujza a «babenbergi herczeg» czímet óhajtott a fiának vagy azt, hogy magánbirtokai valamelyik főhelye, mint egyenesen e czélra kreálendő (persze nem souverain) herczegség után hivassék. Csak azt kötö ki, hogy «Bustyehrádi herczeg» ne legyen, mert ez olyan név — mondá naivul, — melyet Ausztrián kívül senki a világon nem képes kimondani. Abban egyeztek meg végre apa és lánya, hogy az uradalmak egy másik főhelye, Reichstadt legyen alapja a czímnnek s névnek. A diplomát e herczegségről 1818 július 22-ikén állítá ki unokájának Ferenc és pedig «Ferenc József Károly, Reichstadt herczeg» név alatt. A Napoleon nevet végképp elejtették; még az sincs a diplomában benne, hogy az új herczeg Napoleon császár vagy Bonaparte Napoleon úr fia. Ezután Ferenc volt az ő neve s azok a magyarországi kalendáriumok, melyek őt nem szüntek meg Napoleon néven nevezni, még 1831-ben is ki voltak tiltva Ausztriából. Mint nem souverain herczeg, a «fenség» czímet nem kapta meg az egykori római király, csak a «herczegség» (Durchlaucht) illette. Ellenben rang szerint tüstént a főherczegek után következett s ő volt a legelső osztrák alattvaló.

Mindaz persze nem akadályozta meg a bonapartistákat abban, hogy «Ferenc reichstadti herczegét» továbbra is Napoleonnak hívják, a császári trón legitim örökösének tekintés és elszöktetése, visszatérése és trónrajtása czéljából a legkülönbébb tervek és összeesküvéseket szöjjék. Zsebkendők, sipkák, ivópoharak, kések, pipák, stb. készültek Párisban arcképével; lámpaernyőkön a fellegek közül kilépő Napoleon volt látható, a mint alvó gyermeknek sas által koronát küld. 1820- és 1823-ban elrablását tervezték, de nem sikerült. 1820-ban és 1822-ben II. Napoleon császárra proklamálását czélzó katonai összeesküvéseket fődöztek föl Franciaországban. 1821-ben fölszólítások jöttek Károly főherczeghez tekintélyes francia férfiaktól, hogy hozza el öcsét, a kis reichstadti herczegét császárnak Franciaországba. 1824-, 1828- és 1830-ban fanatikus bonapartisták leveleket dobtak a herczeg kocsiába, melyekben szökésre, «haza»-térésre buzdíták.

A REICHSTADTI HERCZEG MINT OSZTRÁK TISZT.

A júliusi forradalom alatt «Vive Napoleon II.» kiáltások közt folyt sok helyütt az utcai harc s Pádva hercege párisi nagykövetségétől, Apponyitól dírekte császárról kérte a kis herceget s Apponyi erről szóló jelentésében maga is elismeri, hogy ha Napoleon fia Párisban volna, kétségkívül császár lenne belőle. Gondolhatni, mily érzelmek dúltak a még nem is 20 éves ifjú keblét Lajos Fülöp trónralépte után, mikor kebelbarátjának, Prokeschnek e sokat jelentő s teljes igazságot tartalmazó megjegyzést tette: «Ha már a Bourbonok királyi ágát nem sikerült a francia trónon megtartani, vajjon nem igazságosabb volt volna-e a császár és a főherczegnő fiát emelni föl rá, mint az Egalité Fülöpét?»

Túlmenne a jelen közlemény czéljának keretén azokat a politikai okokat elősorolni, melyek

Elder apuára néz, a bécsi Albertinagyűlésen.

A REICHSTADTI HERCZEG A HALOTTAS ÁGYON.

lyek Ferenc császárt visszatarták attól, hogy a Bourbonok elűzése után unokáját Lajos Fülöp helyett a császári trónra segítse. Az egyik, a fő ok egy háború előidézésének elkerülése volt. De azt, hogy ha már nem segített neki, miért zárta is el számos párhívótól unokáját, miért nem engedé meg, hogy szerencsét próbáljon, kevésbé érthető. Valószínűleg abban a helyes nézetben volt, hogy az egykori császári marsallok, a francia hadsereg e herosi és tekintélyei már elaggottak, többé nem a régi vállalkozók, vagyonukat kockáztatni nem lesznek hajlandók s csak biztosra mennek, a kik csak Ausztria támogatásával cselekesznek, a mit Ferenc politikai okokból nem nyújthatott. Nem akarta hát unokáját olyan szerencsekalandnak kitenni, melynek rosz vége lehetne. S tán igaz is vala úgy ekkor 1830-ban, mint 1832-ben, mikor az elégtelenség Lajos Fülöp ellen is fenyegető módon kezdett nyilatkozni, minden ajkon újra II. Napoleon neve hangzott s Bonaparte Lajos, a későbbi császár Metternichhez, Bonaparte József pedig egyenesen Ferenc császárhoz írott leveleikben követelték öcscsüknek Franciaországba való elbocsátását, persze sikertelenül.

De ha engedett volna is követelésüknek az ez évben Lajos Fülöp olaszországi osztrákellenes politikája miatt ingerült Ferenc császár s kiadta volna gyámkodása alól unokáját: ez nem lehetett volna, mert nehéz kór veté ágyára. A 15 éves koráig teljesen egészséges, zömök fiú hirtelen kezdett nőni s magas, túlságosan nyulánk alakú fiatal emberré lőn. Anyjára emlékeztető szép arca, atyjára emlékeztető orra, álla s villámzó szemei, elegáns karcsú termete, főleg ha lovon ült, megigézték a bécsi nőket: de vérszegénysége, szűk melle sok gondot okozott nagyatjának s orvosának. Mértéktelen lovaglása, gondtalan könnyelműsége egészség dolgában, fárasztó s túlságba vitt testgyakorlatai, melyek ellen hiába volt minden orvosi intés és övéinek kérelmei, óvó tanácsai s a melyek miatt még nagykorúsítását is két esz-

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök beszéde a július 6-iki ülésben.

tendővel elhalaszták (18 éves kora helyett 20 éves korában lőn nagykorúvá), kifejleszték tüdejében a gümőkórt. Az 1832. év májusában már nehéz betegen feküdt a Bécs melletti Schönbrunnban, s nem volt annyi ereje sem, hogy megköszönje nagyatyjának a Wasa-erzed ezredesévé történt kinevezését. Junius 24-ikén már anyja is odaérkezett Pármából betegágyához, melyet nagyatya s a császárné, Rajner főherceg, Károly főherceg s királyunk fiatal édesanyja, Zsófia főhercegnő a legmélyebb részvétellel vettek körül. 1832 július 22-ikén, reichstadti herceggé való nevezetésének évforduló napján, kínos haláltusa után hunyta le szemeit örök álmra, hogy francia szülőföldjéről távol, új hazájában, a Habsburgok temető helyére, a bécsi kapuczinusok kriptájába kerüljön.

Halála hírére az öreg Ferencz császárnak, a kit addig sirni senki soha sem látott, megeredtek könnyei. S a részvételnél, melyet halála Bécs lakosaiban keltett, csak a bonpartisták gyásza volt nagyobb. Párisban öt drámát irtak és játszottak haláláról; allegorikus képeken császári sasok vitték a mennybe, hol őt Napoleon tábor-karától környezve fogadta. Victor Hugó megárazó költeményben kérte halálát számon a Gondviseléstől s a normandiai asszonyok, mint Heine, a költő tudósít bennünket, hangosan siratták korai elhunytát. De felütötte fejét a rágalom kigyója is; a rozsz nyelvek megmérgeztetéséről beszéltek; azok pedig, kik ellenségei voltak a nagy Napoleon szerencsétlen gyermekének, azt híresztelték róla, hogy mértéktelen szerelmi kalandjai következményeinek esett áldozatul; de ezt kebelbarátja, Prokesch, a ki tanúja volt csaknem szüziesen tiszta életének, fényesen megzáfolta. Ahhoz az emlékhöz, melyet e derék férfiú emelt szerencsétlen kis barátjának, méltán sorakozik most Wertheimer pozsonyi jogakadémiai tanárnak tanulmánya. Szébbet és jobbat nem fognak írni Európa hamupipókéjéről.

Károlyi Árpád.

FUTÁROK A DIPLOMÁCZIA SZOLGÁLATÁBAN.

Akár mennyire ki van is fejlődve mindenütt a mívelt világon a posta intézménye, mindig vannak oly iratok, utasítások s egyéb politikai okmányok, melyeket a diplomácia nem bír reá, hanem külön futárokat alkalmaz erre a célra, a kik feltűnés nélkül utazva hajón vagy

vasúton, rendelkezésük helyére továbbítják az ilyen iratokat. Az ilyen külön futárok szolgálata, mely a nagyközönség előtt meglehetősen kevésbé ismeretes, a különböző államokban különbözőkép van szervezve; legtökéletesebb a szervezete Angolországban.

Az angol kabinet-futárokat a magasabb állású hivatalnokok és kipróbált katonatisztek közül válogatják. Rendesen 9—12 futár van állandó alkalmazásban, szükség esetén azonban többeket is behívhatnak szolgáltatásra. Nevük elég sajtóságos: «ezüst-agár»-nak hívják őket, még

pedig azért, mert ha szolgálatban vannak, nyakukban ezüst medallont viselnek, melyen egy kis ezüst-agár van lánczsal megerősítve. Ez a medallion szükség esetén igazolásul szolgál. Látni természetesen közönséges halandónak nem adatott: mert futárait az angol kormány is körülveszi titokzatossággal, hogy még avatott szem se vehesse észre, mi járatban vannak. Az ezüst-agár a hűség, a gyorsaság és engedelmesség jele, mint a mely erények a jó futár főkéllékei. Sürgős esetekre igazolásul van még a futárnak útlevéle is, melyet a külügyi államtitkár saját aláírásával és magánpecsétjével lát el. Az iratok, vagy magas rendjelek, melyeket visz, egy a külügyi hivatal pecsétjével ellátott kis bőrcsákóba vannak elrejtve, melynek felső részét zsinór zárja el. A zsinórt összehúzzák, a zacskó végén néhányszor körülesavarják s aztán mind a két végét lepecsételik. Ettől a zacskótól az angol kabinet-futárnak semmi körülmények közt nem szabad megválnia. Még az is meg van neki hagyva, hogy utazása ideje alatt nem szabad aludnia, a mit azonban aligha teljesíthet, ha például Londonból Khinába kell utaznia. Tény azonban, hogy ezek az angol futárok rendkívül megbízható emberek. Rendes körülmények között naponként egy-egy futár megy Londonból Párisba, Berlinbe, Brüsszelbe, Szentpétervárra és Konstantinápolyba. Rómába és Madridba minden tizedik nap négy futár, Bécsbe havonként kétszer s minden hónapban egyszer Teheránba. Háborús időben, mint például nemrég a dél-afrikai háború vagy a khinai lázadás idején, néha néhány napi időközben egész sereg futár megy a világ illető részeibe, utasításokkal az ott levő angol képviselő számára.

Az ilyen «ezüst-agár» fizetése mintegy 400 font (8000 korona) egy évre; ha úton van, naponként egy font napidíjat kap s természetesen útiköltségét is megtérítik. Ha fontos dolgokról van szó, nem szabad a pénzzel takarékoskodnia, hogy rendeltetése helyére juthasson mielőbb. Joga van különvonatot vagy külön gőzhajót

Gróf Apponyi Albert az elnöki széken.

PILLANATFÖLVÉTELEK A KÉPVISELŐHÁZBÓL.

Reich Aladár, Molnár Jenő, Barabás Béla és Makkay Zsigmond a folyosón.

Endrey Gyula, Pichler Győző és Kubik Béla a folyosón.

fogadni. Élete elég fáradalmas, sőt veszedelmes is.

A hol angol hajójáratok közvetítik a közlekedést a külfölddel, ott egyes hajóskapitányokkal is küldenek hivatalos iratokat. Ezeknek is nagyon megbízható embereknek kell lenni; a kormánytól fizetést kapnak ők is. A hajó személyzete, még a tiszték is, rendszerint semmit sem tudnak arról, hogy kapitányuk mellesleg kabinet-futár is, hogy kajütjének vasládájában állami titkokat őriz, melyeket rendeltetési helyére érve, azonnal átad az angol konzulnak vagy annak a hivatalnoknak, a kinek a küldemény szól.

Ezenkívül az angol külügyi hivatal még detektiveket is tart. Ennek a szokásnak eredete abba az időbe nyúlik vissza, mikor a közlekedés újszólván egyedüli módja szárazföldön a postakocsi volt. A kabinet-futár mellé ez időben őrizetül két markos legényt szoktak adni s ezt a szokást a vas-

utak létesítése után is megtartották. Ez a két kísérő mindig a futár közelében tartzkodott, a nélkül, hogy nagyon kimutatták

detektívjei, a kiket szükség esetén szintén futárra használnak. Ezek feladata főleg a királyi család bizalmas termé-

szeti ügyeiben eljárni, esetleg mozgalmas időkben híreket szerezni, az angol követések elleni celszövényeket ellensúlyozni.

Kétségtelen, hogy minden államok közt az angol külügyi hivatal szervezete a legtökéletesebb, még pedig azért, mert újszólván korlátlan pénzüsszegek állnak e célra rendelkezésre.

A francia kormány majd mindig megbízható rendőrtisztet használt futárszolgálatra, a minthogy a politikai rendőrség Franciaországban mindig nagy szerepet játszott, mióta I. Napoleon megteremtette csodálatraméltó szervezetét. A párisi külügyi hivatalnak egész sereg kiválóan ügyes detektívje van, a kik ép úgy

használhatók hírek továbbítására, mint szerzésére. Mivel pedig fényes fizetést kapnak, a kormány válogathat a legalkalmasabb emberekben.

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök kocsiba ül a Ház ülése után.

volna hozzátartozandóságukat, általában lehetőleg kerülniök kellett a feltűnést. Ezekből a kísérőkből lettek később a külügyi hivatal

Gróf Andrássy Tivadar és gróf Andrássy Gyula.

Eötvös Károly (mögötte Bolgár Ferencz, baloldalon Endrey Gyula és Lengyel Zoltán).

PILLANATFÖLVÉTELEK A KÉPVISELŐHÁZBÓL ÉS A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT.

A német kormány futár-szolgálatra a Nagy Frigyes által alapított porosz vadászcsapat tisztjeit használja. Ezek a vadászok mind tiszték s mikor a katonai szolgálatot elhagyják, mint porosz királyi főheredékek kapnak alkalmazást; ezért egy részük mindig az erdészeti akadémián tanul, míg a többiek mint futárok szolgálnak. Polgári ruhában, első osztályú vasúti kocsiiban utaznak hetenkint egyszer-kétszer az európai fővárosokba. Ugyanígy van szervezve a futár-szolgálat Oroszországban is. Ezenkívül minden kormánynak vannak titkos ügynökei is, a kik egyaránt szerepelnek mint politikai ügynökök, futárok, detektívek, udvari utazásrendezők stb. Az államfőket ők kísérik utazásaikon s egy sereg közülük előre megy az utazás célpontjára, hogy minden biztonsági intézkedést még egyszer megvizsgáljanak. E titkos ügynökök közt néha nőket is alkalmaznak.

RÓZSA A SÍRBOLTBAN.

Rajz.
Irta Voinovich Géza.

Alkonyodott.

A nyugati égen élesen volt kirajzolva egy pár széles sugár, tompafényű, halvány sávok. A víz zöldje aczélszürkére bályadt s erősen tükrözött. A hol a szél felborzolta, ott vörhenyes foltok tarkázták. Az erdő elsötétült, homályos kék fátvált vett magára; a nyiresnél mintha hamúszin foltok lapultak volna meg. Az ég alján köröskörül keskeny, sötétkék öv húzódtott körbe; az alsó széle fekete, a felső lilaszin, fölötté egy tüzes vörös csík. Ez a sötét sáv egyre szélesedik, megy fölfelé, egyszer összeér, akkor itt az éjszaka.

A hegy oldalában álltunk, ketten: a szép asszony meg én. Körültünk ritka levelű, szedett gyümölcsös, beteges sárga diófák, alattuk kaszálatlan magas fű, meg egy pár vad-málna bokor; hátunk mögött a hegybe vajt kripta fehér portáléja, vasrácsos ajtajával, körötte egy pár esenevész fenyő. Az ajtó előtt ott állott a vinezellér, felgyűrt, foltos nadrágban, zsiros mellényben, szalmakalapját a kezében gyűr-kölvé; a ruhája, kalapja, keze még csupa kék folt a nyári permetezéstől. Most kiabáltak elő, ott lebzelt a szőlők alján. Csőrömpölvé próbálta bele a temérék nagy kulcsot a zárba. A vasajtó ridegen dübögött, kongott a hátunk mögött.

Előtűnt a völgyben lomba, szürke füst kúszott a földön. Repczeszalmát égették a víz partján.

Lent a hegy tövében, az ökrjárásan egy asszony lépegetett, az öleiben gyermeket vitt, a hátán batyút. Csizma volt a lábán, felhallatszott a kopogása, a mint a száraz rögök közt handukolt. Lépéseinek rythmusa talált a szívünk verésével. Egy-kettő, egy-kettő. A száraz sárcsomók szétomlottak a nehéz csizma alatt.

Elgondoltam, ez az asszony hogy' megyen itt. Az uratól jön vagy ő hozzá megy. A gyermeke az öleiben. A mit a hátán czipel, akár-milyen kis esomó is, sokérvő neki. Ruha, konyhadény, elemózsia lehet benne. Azon kívül, a mit huzcol, alig van egyebe. Nem is érdekli más egyéb. A világból csak annyit lát, hogy a mező virágos, zöld, az ég kék, az út meg barna s a hogy felkanyarodik a hegyoldalba, ott van a temető s a hol a hegyen túl előbukkan az a nagyobb hegy, az már a szomszéd község határa.

Az egész élete itt van egy csomóban. A lelke közel éri, a mit át akar ölelni. Az én életem szerte-széjjel szórva, ezerfelé tépve. Rokonság, barátság hűz ide-oda, munka vár odahaza, messze innen; békét a tenger partján keresnek, nyugodalmat a sík pusztán. Ha ránézek a mezőre, hűszféle zöldet látok benne, kikeresem

Kossuth Ferenc Nessi Pállal a képviselőház folyosóján.

Pillanasthetek úrné.

Münnich Aurél, báró Feilitzsch Artúrral a képviselőház üléséről távozóban.

a lilaszint az erdőben, az aranypirosat az égen, a bibort a víz tükörén. Minden szellőnek más illatát érzem; egy szín láttán, egy hang hallatára száz emlék, vágy, remény kél bennem; idegen könyvek, külföldi képek, csodálatos rythmusú strófák jutnak az eszembe; és ezer gondolat rohan meg az irigységtől a kétségbeesésig, a míg ennek a parasztasszonynak a kopogását hallgatom. Az egész lelkem hullámszik belé, a szívem hozzá igazodik és összevág vele a verése. Ő pedig megy csöndesen, nyugodtan, viszi a gyermekét meg a motyóját és boldog, mert csak azt tudja, hogy kék az ég, zöld a mező, esteledik — és minderre nem gondolt mást.

Az asszony ment lassan, egyenletesen, aztán eltűnt egy mély úton, a komló zöld függőnye közt. Magunk maradtunk, csend lett. Csak odaát, túl a vizen, hallatszott egy-egy vonatott kurjantás, a mint a béresek az ökröket nógatták.

Megfordultunk. A lemenő nap megragyogtatta a kripta fehérre meszelt falát, kirajzolva a felpattogzott méz vékony repedéseit; mintha pókhálóval volna leborítva az egész. Megragyogtatta a kopott arany betűket: Itt megnyugozunk.

— Milyen soká lesz még, — gondoltam, talán hangosan.

— Milyen hamar, — susogta a szép asszony öntudatlanul.

A kriptából szállt ránk a hideg, nyirkos levegő, a halál lehellete.

Lementünk.

A lépcsőkön száraz koszorúk feküdtek; a szalagok aranybetűje mind csupa zöld volt már, a szalag mind szinehagyott a penésztől.

A lépcsőgádor egyik szelelőjén kinőtt egy fagyókér; szakállas volt a rostoktól, hajszálfinom ereire apró csomókban tapadt a föld. Honnan tudta ez előre, hogy ide magával kell hozni a földet?

Csak egy pár üreg volt befödve aranybetűs márvánnyal. Az alsó sorban egy a férjé, balról a kis leánya, jobb kézt még egy üres hely. Az asszony szemben állt a férje sírjával.

Itt fekszik a dalia férj. A kit szeretett, a ki hős volt. A ki először esőkolta meg az ő ajkát, a most is szépet, most is pirosat. A ki a sorsa volt neki; a ki megosztotta vele mindenét. A férfiak virága volt: a legszebb ember, legjobb vívó, legmerészebb lovas. Hogy' jött elébe az utczán! Hogy' siklott feléje a bálban! Hányszor lovagoltak együtt itt a szőlőhegyen! Övé volt minden, a mit csak belátni innen, — és most csak ez az üreg az övé.

És itt mellette ez a sötét, dohos üreg; a levegő is fázik benne! Itt fog feküdni ő, a szép fiatal asszony, itt pihennek meg ölelő karjai, itt zárul le ragyogó szeme. És nem fog tudni azokról semmit, a kik utána itt maradnak, rá gondolnak.

És a paraszt-asszonyok tovább fognak odalent járni, mindig új meg új paraszt-asszonyok, új meg új kis gyermekeket hordva az öllükben. A komló is kizöldül újra, ötvenszer, százszor, ki tudja hányszor. Tovább folydogál a víz, a majorból untalan száll fel a kék füst, ide halatszik a kutyaugatás — és ő azt nem fogja tudni, nem látni, nem hallani.

Dolgoznak majd a szőlőben, kapálják a tövét, kötik a vesszejét, szedik a gyümölcsét, dalolnak is hozzá, délebbé után ide jönnek hancuzozni a kripta dombjához, és ő róla semmit sem tudnak, a kik itt járnak el mellette.

Hyesmire gondolhatott ő is. Mintha már meg volna halva: a lelke nézte a teste sorsát. Az ajka fölött az a két kis barázda elmélyült, megfolt közönnyel, fájdalommal. Láttam az arcán, úgy érezte, jobb is volna tán most mindjárt itt maradni, ha már meg kell lenni. Hiszen ez alatt az egy pár perc alatt már szinte kimaradt az élethől.

És aztán, hogy megmutassa, hogy nem fél attól sem s hogy az a sötét üreg, még az is barátságosabb lesz, ha egyszer ő fekszik benne, vette rózsaszalát öve mellől s oda tette az üreg szájába.

Zalogba, addig.

Olyan volt, mint egy akhájai leány, a ki virágáldozatot hoz a halálnak, a holtak szigetén.

Tekintete még egyszer végig simította a márványlapokat, végig csúszott a meszelt, nyirkos falon, a min kristályosan ült ki a halaványzöld salétrom — s felmentünk.

Odafönt minden sötétebb volt: a víz, az erdő, a levegő.

A völgyben halavány ködfátyol úszott.

Az a sötét kárpit az ég két oldaláról erősen húzódtott egymás felé.

LÁTOGATÁSOM KARAGYORGYEVICS PÉTER HERCEGNÉL CZETINJÉBEN.

Néhány nap múlva épen tíz éve lesz annak, hogy Czetinjében jártam. Njegusi Petrovics Miklós, Montenegró költő fejedelme által buzdítva, a kis fejedelemségnek csekély számú értelmi-

sége nagy irodalmi ünnepélyre készült. 1893 július 26-ikán és 27-ikén 400 éves jubileumát ünnepelték annak, hogy 1493-ban Makarije nevű barát Montenegróban, nem messze Czetinjétől az Obod-zárdában, mely egy magaslaton Czrnjevitja Rieka városka fölött fekszik, könyvnyomdát alapított és ezzel nemcsak a szerbek között, hanem általában a szlávok között is az első volt, a ki Guttenberg találmánya segítségével kezdte a nép között a felvilágosodást terjeszteni. Ha meggondoljuk, hogy Rómának csak huszonöt évvel, Londonnak csak tizenöt évvel előbb volt könyvnyomdája, mint a kis pásztor-kunyhókból álló Obod-zárdának, hogy akkor még Cambridgenek és Edinburgnak egyáltalában nem volt semminemű könyvnyomdája, akkor csak méltányolhatjuk, mily nagy jelentőségű kulturális ünnepélyre készült a «hős sólymok büszke fészke», a kis Montenegró.

A rendező-bizottság meghívta az egész művelt világ irodalmi jeleseit erre az ünnepélyre azon biztosítással, hogy Montenegró fejedelme és népe igen szívesen fogja látni őket.

Volt is foganatja ennek a lelkes és szívélyes meghívásnak, mert az ünnepély előestéjén Czetinjében megjelentek a párisi, oxfordi, pétervári, moszkvai, kazáni, varsói és belgrádi tudományos egyetemek kiküldöttjei és számos tudós Európa minden részéből, — több mint 150-en, a kik közül sokan valamely közművelődési vagy irodalmi társaságot képviseltek.

Íróember létemre vonzott a Pimén és az Adriai tengeren át tett messzi útra az a nagy tisztelet is, melyet azok iránt a szegény és szerény zárdai papok iránt éreztem, a kik a véres létharcz napjai között is azon törek a fejüket, hogy mikép fogják a nyomtatott vallásos könyvek által népüknek boszú- és vérszomját fékezni s a közművelődés útjára téríteni. Kattaróbel felkanyarodván a kétezer méternél magasabb Krsztacz-hegyre, az egyszerű fehér onallal megjelölt határon át Montenegróba jutva, forró vágyam volt megmászni a messziről látszó Lovtjen hegyeciscot, hol egy hófehér kőkaplanban a villámok mindennapos dörgése között örök álmát aluszza Montenegrónak nagy éreke fejedelme: Vladika Ráde, kitűnő költő, a kinek a szerb irodalom legszebb gyöngyét köszönheti: a «Hegyek koszorúja» című eposzát, mely Montenegró hőseiről regél.

Mélyebb érzelem is vezetett engem az Orlov Krs (Sasok csúcsa) című hegykoszorú között fekvő kies Czetinjébe. Ez a forró szeretetnek és a fájó bánatnak az érzelme volt, mely majdnem ellenállhatlan erővel vonzott egy a czetinjéi zárdá csendes arkádjai alatt fekvő sírhoz, Karagyorgyevics György hercegnek, kedves tanítványomnak sírjához, a kinek én első tanítója voltam, a kit mint élesezű, jószívű, nemeslelkű tanítványomat szívből szerettem és

I. Péter szerb király főnyéköpfelvétele, Miklós montenegrói fejedelem.

Milena, montenegrói fejedelmasszony.

a ki viszont mindig örömet, fiúi kegyelettel gondolt vissza az ő kedves «úcsó»-jára (tanító-jára). A fiatal herceg Raguzában 1888 deczem-

A templom Czetinjében, melyben Karagyorgyevics György herceget eltemették.

ber 15-én tüdősorvadásban halt meg és Czetinjében a fejedelmi család sírjai mellett van örök nyugvó helye.

Karagyorgyevics György herceg orosz testőrtiszt egyenruhában.

Petrovics Bozsó vajda, montenegrói miniszterelnök.

A kis főváros már hemzsegett a sok idegentől és a montenegróiaktól, a kik országuk a legtávolabbi részeiből is ide sereglettek; egyrészt hogy közreműködjenek a nagy ünnepélyen, másrészt pedig, hogy üdvözöljék fejedelm uruknak (a gospodárnak) kedves vendégeit, — midőn 1893 július 26-ikán kora reggel magam egyedül felkerestem kedves tanítványom csendes sírját.

Majdnem tíz éve múlt annak, hogy utóljára láttam tanítványomat. Azóta bevégezte volt katonai tanulmányait s belépett az orosz czár huszárgárdájába, hol előkelő születésénél és képzettségénél fogva tisztí rangra emelkedett, de gyenge testalkata nem bírta ki a pétervári zord éghajlatot és a katonai élet nehézségeit. Midőn egészsége már nagyon is megromlódott, bátyjához Czetinjébe költözött, szép kastélyt építtetett magának Montenegró tengerpartján, de abban már alig gyönyörködhetett. Meghalt nemsokára egy tengeri hajón, midőn nagybetegen Raguzából haza igyekezett.

Tanítványom sírjától Karagyorgyevics Péter herceg lakására igyekeztem, egyelőre, hogy megtudjam a szolgálomelyzettől, mikor fogad engem a herceg? Kellemes meglepetés volt reám, midőn a válasz helyett megjelent a fogadószobában a herceg maga s barátságosan, meleg kézzel üdvözölt.

Karagyorgyevics Péter herceg montenegrói nemzeti viseletbe volt öltözve, mely sugár alakját még karcsúbbá tette. Eleven mozdulatai arra mutattak, hogy ámbár már majdnem ötven éves, mégis oly erőteljes és energikus, mint akkor volt, midőn 1877-ben Boszniában szította a törökök ellen a felkelést s vitézül harcolt ellenük az általa, Mrkonics vajda álnév alatt vezérelt nagy csapat élén.

Minjárt az első szavak után behívatta leányát és két fiát, hogy bemutasson nekik engem, mint öccseinek egykori tanítóját. A fürge és kiválóan szép György és Sándor hercegnők inkább anyjukra, Zorka hercegnőre ütöttek, a ki leány korában a montenegrói fejedelmi udvarnak csodaszép anyja mellett bájosan viruló és nyíló rózsabimbója volt. Ilona hercegnikasszony arcán inkább a Karagyorgyevics tipusa volt felismerhető. Mind a három gyermek oly barátságosan viselkedett, mintha tudja Isten mióta ismertek volna. A gyermekek mellett egy svájci nevelőnő működött, ezenkívül a házhoz járt még néhány helybeli tanító és tanár.

Letelepédvén a ritka szép régi fegyverekkel és családi képekkel gazdagon ékesített fogadószobában piroti szőnyegekkel szerbiai módon készített minderluka (divánra), a «szlatko» (édes csemege) és a feketekávé után megindult köztünk az élénk beszélgetés a régi időről, a herceg szülőiről, György öccse betegeskedéséről, majd áttértünk Arzén hercegnék Demidov orosz hercegnővel kötött házassá-

Dr. Tomassich Miklós horvát miniszter és Milekics Cziril képviselő.

Madarász József a képviselőházból távozóban.

PILLANATFOLYÓTELEK A KÉPVISELŐHÁZ ELŐTT.

A VATIKÁN.

A legtöbb idegennek, mikor Rómába ér s az utazás fáradságát kipihente, ez az első szava kocsisához:

— Vatikán!

A barna arcú *vetturino* csördít egyet ostorával s a fűrge *carozza* vigan gördül az örök város girbe-görbe utcáinak klasszikus, de hepe-hupás talaján a Trastevere, a Tiberis folyó jobbpartján elterülő városrész felé. Az Angyalvár előtt s a Borgo vecchio szűk és piszkos sikátor utcáján áthaladva megáll a kocsis, az utazó kiszáll és meglehetősen lehagoltságot érez, ha csak véletlenül nem valamely sátoros vagy búcsújáró ünnepen érkezett, a mikor a rendesnél eleve-nebb, ünnepesebb kép tárul elébe.

Közönséges napon a Péter-téren megállván, hátunk mögött — akárcsak a budapesti Kálvintéren állnánk — villamos kocsik csöngetése, ujság-rikancsok és kalmárok larmája, szóval egy modern nagyváros hétköznapi zaja döng, persze az olasz vérnek és temperamentumnak megfelelő magasabb hangnemben.

Előttünk azonban csend van. Csak a tér közepén, az óriási obeliszk két oldalán álló szökőkutak vize csobog halkán. Különböző csönd és kő mindenütt, a merre tekintünk. Sehol egy fűszálnyi eleven zöldön nem pihenhet a szemünk.

A háttérben a Péter-templom meglehetősen egyhangú, kopott sárga színű homlokzata (a hatalmas kupolának csak a csúcsa látszik), előtte a nagy gránit lépcsőzet s ennek mintegy folytatásaként félkör alakban futó gyönyörű négyes oszlopsor ragadja meg a figyelmünket. Magából a Vatikánból, a pápák világhírű palotájából, melyről annyit hallottunk és olvastunk s melyet a távolból oly pompásnak és nagyszerűnek festett képzetünk itt közvetlenül a tövében állván, alig látunk valamit. Csak a legmagasabb épületszárny felső emeletének és tetőzetének egy darabját, a mely szintén szürke és elmosódó vonalakból rajzolódik a csodás olasz ég eleven kék mezőjébe.

A sok fal és kő szinte ránehezedik a lelkünkre és tanácstalanul állunk. Jó szerencse, hogy nem vagyunk egyedül, mert bizony eltévedni ebben a nagy kördömbben. Itt vannak, mint mindenütt az ósmert globuson, a ködös Albion baedekeres fiai és leányai, a kik biztos léptekkel tartanak a jobbik oszlopsor irányába. Kövessük őket, megbízhatunk bennük, ők tudják itt a járást.

És valóban néhány perc múltán ott vagyunk a Vatikán bejáratánál. Óriási bronzkapu ez, melynek csak a fél szánya van nyitva, de az is untig elég, hogy bejussunk rajta. A tarka egyenruhás svájci gárdista végig néz rajtunk, azaz inkább csak az öltözetünkön, és ha kifogástalannak találja, nyugodtan mehetünk tovább az óriási előcsarnokot át a folyosók, termek, loggiák roppant tömekegésébe, — néhány

ezerre rúg a számuk, — melyeket együttvéve a műkincsek világtárházának nevezhetünk.

A gyönyörű kép- és szoborgyűjteményekben az antik és renaissance művészet legképzesebb remekei ejtenek csodálathat, a páratlanul dús könyvtárban néhány szép Korvinát látva, höní fuvalom csap felénk, mely azonban sokkalta kedvesebb volna nekünk, ha Budavárában, vagy Nemzeti Múzeumunkban lengedezne.

Mindezen töméntelen kincsek urát, a palota önkéntes foglyát, a pápát persze nem láthatjuk. Ám azért ő mindenütt jelen van, szinte kísér bennünket.

Az egyik loggiáról lakosztálya látszik. Megállunk ott s lábujjhegyre ágaskodva nézünk a nagy néma ablakok felé. És halk suttogás hallik:

— Itt lakik ő . . . . Csöndesen, talán éppen imádkozik . . .

Egy ablakból a kertjébe nyílik kilátás, sötét ciprusok és ernyős pinia-fenyők ligetére. Oda sereglikünk és szájról-szájra jár:

— Ez a kedvenc nyári üdülő helye . . .

A sixtusi kápolnában Michel-Angelo varázslata alól fölcsozdva, megint csak ő róla esik szó:

— Ez a házi kápolnája. Itt osztotta utóljára áldását.

Az előcsarnokban, a Sala Regia-ban, már olyanok is akadnak, a kik saját szemükkel látják, mikor ezen át hőták a szent atyát a sedia gestatorián az alabárdos testőrök s a piros ruhás komornyikok. Áldást is vettek tőle . . .

A mikor újra kijutunk a bronz-kapun, kábultan zsong a fejünk s a Vatikánról még mindig nem tudunk képet alkotni magunknak. Ezért még föl kell másznunk az óriási kupolára, a hova különben — roppant hosszúságát nem tekintve, — igen kényelmes szerpentin följáró vezet. Itt aztán kibontakozik előttünk a maga egész megragadó mivoltában ez a különböző időkörökben és stílusban épített páratlan épület-rengeteg.

Lampérth Géza.

A PÁPA BETEGSÉGE.

A XIII. Leo pápa nagy betegségéről Rómából érkező hírek immár egy hét óta foglalják le a művelt világ részvétét és napról-napra fölébresztették az aggodalmat, hogy a pápa haladoklik. Az ő nagy korát tekintve, felgyógyulása már alig várható.

Csodálata méltó az a szívósság, melylyel a kilencvenhárom éves aggyastán szervezete küzd a halállal, annál is inkább, mert egész életén át sokat betegeskedett; már ifjú korában mindig féltették életét gyenge testalkata miatt s később is több ízben esett át súlyos betegségeken. Mikor 68 éves korában pápa lett, maga is abbéli véleményét fejezte ki, hogy nem sokára új pápa választására lesz szükség, mert ő nem sokáig fog élni. Legutolsó súlyos betegsége az 1899.

éven volt; akkor veszedelmes operációt is végzett rajta *Mazzoni* dr., a ki most is kezeli. A műtét akkor jó sikerrel járt s a pápa ki-gyógyult régi bajából, mely mintegy 25 évvel azelőtt kezdődött volna a cista meggyűlése folytán. Betegsége akkor is nagy izgalmat és részvétet keltett, az összes uralkodók — köztük az olasz király is — részvételjes érdeklődésüket tanúsították s az egész idő alatt nagy számmal gyülekeztek a Vatikánban, a pápai lakosztály megközelíthető részében az érdeklődők, bíbor-nokok, papok, diplomaták, világi előkelőségek, meghallgatni a pápai kamarásokat, a kik idő-közönként kijötték jelentést tenni a beteg állapotról. Hasonló jelenetek tanítja napok óta most is a Vatikán.

A pápa még a legutolsó időben is, ha az idő-járás engedte, mindennap levitette magát a Vatikán kertjébe hordszékben. Mostani betegségét is egy ily alkalommal szerezte. Rendszerint két-három udvartartásához tartozó pap s egy-két nemes testőr volt kíséretében. A kertben kocsiba ült s rövidebb-hosszabb ideig kocsikázza élvezte a kert enyhítő levegőjét.

A pápa betegségéről július 4-én délután terjedtek el az első hírek Rómában. Július 2-án alkonyatkor kikocsizott s akkor este gyöngeség lepte meg. Július 4-én már a Vatikán hivatalos lapja, az «*Osservatore Romano*» egy közleménye is sejtetni engedte, hogy a pápa állapota komoly. Ettől kezdve egyre komorabban hangzottak a Vatikánból érkező hírek. Július 5-én az egész világ értesült már a pápa válságos betegségéről s mindenütt tiszteletteljes rész-vét nyilvánult XIII. Leo iránt. A bíbornokok, a Vatikán főméltóságai összegyűltek és a pápa házi orvosának, dr. Laponninak felhívására megörtö-ntek mindazok az előkelőségek, melyek szükség-segek a pápa halála esetére.

A 93 éves aggyastán szívósan ellenállt a betegség-nek. Általában eszméletlenül, környezetétől beszélgetett, de maga is kifejezte, hogy érzé elgyöngülését és készen van a halálra. Kívánta, hogy lássák el a halotti szentségekkel, a mi július 6-án este 9 órakor meg is történt. Megható szertartással volt az összekötve. Tizenhat bíbornok égő viaszgyertyákkal jelent meg és kezét csókolta a pápának. A római templomokban könyörgéseket tartottak naponként s kitétték az oltári szentségeket. *Oreglia* bíbornok, ki mint bíbornok-camerlengo a pápa halála esetén az ügyek vezetésére van hivatta az új pápa megválasztásáig, a Vatikánba költözött, hogy a szükséges intézkedéseket vezesse. *Laponni* és *Mazzoni* orvosok is állandón őröködtek a beteg mellett. A pápa e hó 5-én *Mazzoninak* azt mondta: «Nincs már menekvés az öreg pápa részére? Mennyi ideig tarthat még?» Az orvos kitért a válasz elől. A beteg többször kívánta, hogy kiemeljék ágyából és karos-székbe ültessék. Ilyenkor még intézkedéseket is tett és július 6-án titkárnak több utasítást adott. Ezen a napon a pápa rokonai is megjöttek, a kiket a nagy beteg látni kívánt. A Vatikánba óráról-óra sok távirat érkezett. Az uralkodók, államfők napjában háromszor tudakozódtak. Mind határozottabban úgy szóltak a hírek, hogy a pápa menthetetlen; koronkint azonban jobbulás mutatkozott. Július 6-án a pápa ezekkel a szavakkal fordult orvosaihoz: «Ne áltassák magukat. Az öreg Pecci meghal, de a pápa csálhatatlan és örökkévaló.»

Öcsösei rendszeren mellette virrasztanak. Az olasz-oroszági bíbornokok július 7-ére megérkeztek. Az orvosok az agg kor természetes erőgyöngülé-sén kívül tüdőgyulladást jelentettek. Július 7-ikén reggel azt a tapasztalatot tették, hogy a mell alsó része el van tömve, vagyis a mellhártyába víz gyűlt. *Mazzoni* tanár tehát Laponni orvossal együtt beszúrta a Pravaz-féle fecskendővel és 800 gramm folyadékot távolított el. Némi könnyeb-bülés következett. Hír szerint az orvosok egyike azt mondta: «A műtét előtt csekély reménységünk volt, most pedig csak egy gyöngye reménységünk lát-szik.»

Vilmos császár, a ki a tavaszkor tett látogatást a pápánál, e hó 5-ikén a «Hohenzollern» hadihajón kapta meg a hírt a pápa veszélyes betegségről. A hajón az Istentiszteletkor imádságot mondott a császár a pápáért.

Július 8-ikáról érkezett hírek a pápa rendkívüli gyöngülését jelentették. A bíbornokokhoz így szólt a beteg: «Szeretlek mindnyájatokat, de már fáradt vagyok és örömmel búcsuzom el a világtól.»

A pápa titkára, *Angeli* bíbornok előtt úgy nyilatkozott, hogy már elvesztette minden reményét s érzi, hogy az Isten magához szólítja. Azzal a tudat-tal hagyja el a földet, hogy kötelességét az egyház és az emberiség iránt mindig teljesítette.

Július 8-ikán este XIII. Leo állapotában köny-nyebbülés állt be, mely egész éjjel tartott, sőt a következő nap első felében javulás jelei mutatko-ztak. A Vatikánban már reménykedni kezdtek s az orvosi jelentések is táplálták a reményt. Július 9-én délelőtt a beteg magához hívatta *Rampolla* bíbor-nok-államtitkár, hosszabb ideig beszélgetett vele és fontos ügyekről tudakozódott. Déltűn azonban újra rosszul lett a pápa, annyira, hogy orvosai meg-hívták *Rossoni* tanárt, a ki úgy találta, hogy a pápa állapota nem is lehetne rosszabb. A mikor erősítőt vett magához, nagy köhögési roham fogta el, vért köpött és csaknem elvesztette eszméletét. A Rosso-niart tartott konzilium meggyőződött arról, hogy a mellhártya alatt újból gyorsan növekszik a folya-dék mennyisége. A szívverés gyöngye. Este nyolcz óra után Rómában egyszerre elterjedt a hír, hogy a pápa meghalt. A hír abból keletkezett, hogy a pápa ágyához nem bocsátották szülővárosának, *Carpinetónak* küldöttségét, melyet a pápa maga kívánt látni és visszavonták az engedélyt, melylyel a Vatikán őrségének szabad kimenőt engedtek. A halálhírt megérezőlták, de vigasztaló hír a Vati-kánból nem érkezett. Az olasz király udvarban a legmélyebb megilletődéssel várta óráról-óra a tudósításokat a betegség folyásáról. *Viktor Emá-nuel* király éppen Párisba készül, a hol az előkészü-letek fogadására már megtették. A pápa halála esetén a párisi látogatást alkalmasint elhalasztják.

A pápa körül levő bíbornokok közül *Volpini* bí-bornokot, e hó 8-ikán szülését érte és másnap meg-halt. *Volpinit* nem régiben nevezték ki a konzisz-torium titkárává s a pápa halála után, az új pápa megválasztásáig ő lett volna az államtitkár. *Mocenni* bíbornok is beteg lett és állapota súlyos.

ERDŐSI SZILVESZTER JÁNOS EMLÉKE.

A magyar reformáció s a XVI. századi iro-dalom egyik nagyeredmű munkásának emlé-kezetét idézte fel az az ünnepély, melylyel június 2-ikán leleplezték Erdősi Szilveszter Jánosnak emlékművét Szinyérváralján, a jeles tudós és író szülőhelyén, születésének négy-tszázadik évfordulója alkalmából. Erdősi Szil-veszter János a XVI. század ama magyar írói közül való, a kik tudományos és reformatori működésüknek feláldozták életük nyugalmát, minden erejüket; viszontagságos pályát futott meg s élete ép oly gazdag volt keserűségekben, mint becses és gyümölcsöző munkában. Volt pap, tanító, nyomdász, Bécsben egyetemi tanár, ezután pedig még az ország több helyén hán-yódott; hogy hol fejezte be életét, máig sem sike-rült kideríteni. Az irodalomtörténet nevezetes alakjai közé számítja őt. Egyike volt az első bibliafordítónak, az egész új testamentumot lefordította. Magyar nyelvtant is írt; nyelvünk számára fontos jelenséget ő figyelte meg s fog-lalta írásba először. Ő volt az, a ki elsőül vette észre, mily alkalmas a magyar nyelv a görög-római versformákra s maga is írt bibliafordí-tása egyes részei elé disztikonokat. (Egyik ily versét rávésték most leleplezett emlékoszlo-pára.) Ő volt végül az első, a ki elismeréssel szólt a magyar népköltészet szépségeiről, a virágénekekről, melyek korában megvetés és üldözés tárgyai voltak a hatóságok s az egy-házak részéről.

Emlékoszlopának leleplezésén jelen volt a környék mivelt közönsége s a tisztántúli ev.ref. egyházkerület esperességei is képviseltették ma-

Erdősi Szilveszter János emléke Szinyérváralján.

gukat. Emlébeszédet *Sátor* Dávid szinyérvár-aljai ev. ref. lelkész mondott, jellemzve Erdősi küzdelmes életét, eredményekben gazdag mun-kásságát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Balla Ignác: Tenger mormolása. Budapest, 1903. Ez a kis versfüzet irodalmunkban meglehe-tős ritkán használt motívumot igyekszik — s nem is sikertelenül — értékesíteni: a tenger életét. Szerzője, mint a versekből látjuk, tengerész-önkén-tos volt s ez egy év alatt ismerté meg a tenger táj-képi szépségeit, a rajta és partjain folyó életet. A tengerhez, s általában a természethez való viszo-nára kissé felületes; friss szem, festői látványok iránt fogékonyság jellemzik, de nem jut a természettel abba a közösségbe, mely a lírának mindenkor leg-gazdagabb forrása marad.

A kötet három részre van osztva. A «Dalok a kaszárnyában» című ciklusban honvágyát énekli, meleg érzéssel szólva anyjáról, onkor népköltészet-i motívumokat igyekve értékesíteni. A «Tristia» fejezet alatt melancholikus dalokat találunk s egy-két genre-szerű képet, míg a «Mare eternum» című szakasz csaknem egészen a tengeri képeknek van szentelve. A hat íves kötet ára két korona. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

A tenger álmodik . . .

Hulláimra fájdalom száll,
Testére szürke ködfátyol borúl.
Valami roszt álmodhat a tenger,
Hogy úgy jajong, sír egyre zordanúl
S a csobbanás sóhajokba fül . . .
Valami roszt álmodhat a tenger!

Fehér habkőnyvet sír a hullám,
Dagadó keble lázasan piheg.
Rég eltemetett bánat száll fölötte,
Mely lázsal, reszketéssel érinti meg,
Mint késél vágk rajta szived . . .
Ha eltemetett bánat száll fölötte.

Ki tudja, szöke tündérlányról
Szóvi talán épp színes álmait.
Vonaglik, megrándul lázas gyönyörtől,
Piciny lábcsákak léptét hallja itt
— S egy ócska bárka testébe hasít!

Valami roszt álmodhat a tenger . . .

Magyar alkotmány- és jogtörténet. Alig fél-esztendeje, hogy *Timon* Ákosnak, a budapesti egyetem tudós tanárának «*Magyar alkotmány- és jogtörténet*» című munkája megjelent, s ma már a második kiadásra hirdet előfizetést a nagyszabású munka kiadója. Ritka sikerét a munka az általános elismerésen kívül, melylyel a tudományos világ fogadta, főképen annak köszönheti, hogy első volt, mely a magyar nemzeti jogfejlődésnek tuda-

mányos rendszerét megalkotja, a melyben egész jogunk és alkotmányunk története rendszeresen tárgyalatik.

A nagybecsű munka, mely alkotmányunk és jog-intézményeink múltját, eredetét és fejlődését mene-tét a magyar nemzet öskorától a XVII. század közepéig tárgyalja, három korszakra oszlik: úgy-mint az ősi magyar államszervezet és a szent korona állam-létesítette államszervezet és a szent korona állam-szervezet korára. Tüzetesen előadja nemesek a köz-jogi, hanem a magán-, büntető- és perjogi intéz-ményeket is. Bár első sorban tankönyvnek készült e munka, mégis szinte nélkülözhetetlen minden politikusknak, bírónak és közigazgatási tisztviselő-nek, *Timon* Ákos «Magyar alkotmány- és jogtörté-net»-ének második kiadása ez év augusztus hónap-jában Hornyánszky Viktor kiadásában fog meg-jelenni, a műből azonban 20 ív már e hónap végén elhagyja a sajtót. A teljes mű ára 14 korona. Meg-rendelhetni bármely hazai könyvkereskedőnél. Meg-említtük, hogy a mű német fordításban is megjelenik Berlinben.

Gróf Széchenyi Ferencz s irta *Fraknoi* Vilmos. Kétfüzetű történetírónk a legújabb művének, a mely mint a «Magyar Történeti Életrajzok» egyik becses kötete jelent meg, gróf Széchenyi Ferencz ifjúságát tárgyaló első részéről annak idején részletesen meg-émléztünk. Most, hogy a mű teljesen elkészült, életrajz-irodalomunk értékes nyereségét kell benne látnunk. Az adatok nagy gazdagságával, eleven kortörténeti háttérben mondja el a Nemzeti Mu-zeum megalapítójának életét, hazafiúi törekvéseit, küzdelmeit. A XVIII. század végének s a XIX-ik század elejének valóságos, részleteiben hű s a utóda nézve gazdag nemzeti tanulságot nyújtó képét adja az életajz, a kor egyik legjelentékenyebb és leg-érdekesebb egyéniségének jellemzésében. Becsét nagy mértékben fokozza a benne levő nagyszámú illusztráció: arcképek, emlékezetes helyek rajzai, egykorú kéziratok és okiratok másai, stb.

Öngyilkosok; irta Andronicus. Ez alévn mögött tudvalevőleg ismert jeles költőnk, *Kozma* Andor rejtőzik. Könyvében tizenkét tárczacikket gyűjtött össze; valamennyi az öngyilkossággal, az öngyil-kosok különböző fajtaival foglalkozik, élénk modor-ban, néha komolyan, gyakran bask szatirikusan fej-tegetve a tárgyat. A szerző éles szemé jól beletalál az öngyilkosok lelkébe s társadalmi életünk nem egy betegségére vet világot, formára könnyed de komoly tartalmú elemfuttatásaiban, gene-re-szerű rajzaiban. A kötet a Singer és Wolfner cégé kiadásában jelent meg; ára két korona negyven fillér.

«Két diák levelezése» cím alatt *Gaal* Mózes-től új ifjúsági könyv jelent meg. Egy komoly és törekvő vidéki szegény fiú levelezését írja meg a szerző egy léhaskodó, de alapjában még nem romlott fővárosi fiúval s szépen mutatja azt az átalakító, javító hatást, melyet az előbbi az utóbbira tesz leveleinek komoly hangjával és tartalmával. Az ifjúságnak tanulságos és e mellett szórakoztató olvasmányt nyújtó köny-vet a Franklin-Társulat adta ki, ára két korona.

«Kétszáz év a magyar művelődés történetéből» czímmel derék kis munkát adott ki *Varju* János kegyesrendi tanár. A tárgyára vonatkozó irodalom gondos tanulmányozása alapján fejtegeti benne művelődésünk állapotait az 1526 és 1796 közti idő-szakban, a reformáció, a hitviták, az ellenrefor-máció korában. A munka a nagyközönségnek hasznos tájékozatóul szolgálhat. *Vácsov* jelent meg, ára egy korona.

Szólósgazdák könyve. Irta *Horváth* Sándor. Második, bővített kiadás. A 204 oldalas könyv három részre oszlik. Az elsőben az általános tudniva-lókról szól, a második a szűrttel foglalkozik a harmadik a szőlőbetegségeket tárgyalja, fűgélékűl pedig a mesterséges borokról szóló tilalmazos ren-deleték ismerteti. Megjelent a «Pazmanemus» ki-adásában Budapesten; ára bérmentes küldéssel egy korona.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Fehér-Kereszt egyesület július 7-iki közgyű-lésén az elnöklő *Tabody* József bejelentette, hogy gróf *Teleki* Géza lemondott az elnökségről, mert a vidékre költözött. A közgyűlés a lemondott elnök iránt érzett halálját-jegyzőkönyvbe igattata és öröm-mel vette tudomásul, hogy *Szell* Kálmán hajlandó elfogadni az elnökséget. Epen *Szell* Kálmán, mint miniszterelnök és belügyminiszter terjesztette ki az egyesület működésének hatáskörét az elhagyott gyermek országos gondozására hozott törvény-

XIII. LEO PÁPA SÉTÁJÁN A Vatikán kertjében.

ben. Egyhangúlag megválasztották és küldöttség értesíti erről.

Tanáregyesületek közgyűlései. Az iskolai év befejeztével több tanáregyesület tartott évi közgyűlést.

A középiskolai tanáregyesület 37-ik évi közgyűlésére *Tátra-Füred*-en gyűlt össze július 3-ikán. A megjelölésben gátolt *Beóthy Zoltán* elnök helyett *Rombauer Emil* alelnök vezette a gyűlést, ki megnyitó beszédében az egyesület tevékenységét s a tanárok fizetésrendezése érdekében kifejtett működését festette s megemlékezett *Beóthy Zoltán* elnök érdemeiről. *Négyessy László* főtitkár adta elő az évi jelentést. Az érettségi vizsgálatok reformját tárgyalták ezután; abban állapodtak meg, hogy az érettségi vizsgálatokat nem szabad úgy módosítani, hogy a vizsgálat színvonala súlyedjen. A közgyűlés egyhangúlag tiszteleti taggá választotta *Boncz Odón* osztálytanácsost, a kultuszminiszterium középiskolai szakosztályának ez idő szerinti vezetőjét. A gyűlést kirándulások fejezték be.

A polgári iskolai tanárok országos egyesületének nagygyűlése Fiumében ment végbe július 5—6-án.

A gyűlés tagjait a fiumeiak igen szíves fogadtatásban részesítették. A gyűlésen részt vett dr. *Vio* polgármester és *Dalmartello Arthur* Fiume városi iskolai felügyelő is. *Lád Károly* egyesületi elnök vezetése alatt folytak a tanácskozások. Július 6-ikán érkezett Fiuméba a közoktatásügyi miniszteriumnak a tanárok számára rendezett szünidei kurzusa, mely csatlakozva a közgyűlés tagjaihoz, három hetes olaszországi útra indult. A nagy társaság Fiuméből először is *Venezzába* ment, honnan *Grimani* polgármestertől már előre üdvözlő távirat érkezett.

Az általános munkáspénztár július 5-iki közgyűlése érdekes adatokat tüntet föl a jótékony intézetről, mely 33 év előtt alakult, hogy a munkásoknak betegségeikben segélyekre legyen.

A bevétel a múlt évben 614.832 korona volt, a rendes kiadások 631.776 korona, vagyis 16.944 kor. a deficit. A pénztár 61.540 főnyi tagjaiból 25.269 embert részesített ingyenes orvosi kezelésben és gyógyszerekben. A pénztár nagy rendelőintézetet és vizsgyógyintézetet, továbbá üdülő-menedékházat és tudóbeteg-szanatóriumot tart fenn tagjai részére, van azonkívül 8 ágygyal felszerelt saját kórháza is. A pénztár fennállása óta közel 14 millió koronát fordított beteg munkások segítségére. Az 1902. év végén a pénztár 388.538 korona tiszta vagyont tüntet föl. Ezért lehetséges, hogy a pénztár a törvényben előírt legkisebb tagjárszámot szedi.

MI UJSÁG?

Képeinkről. Az országgyűlésből, melynek tárgyalásai iránt most a szokottnál is nagyobb érdeklődés nyilvánul, több pillanattal felvett képeink

mai számunkban amateur-fényképész munkatársainktól. A képek a legutóbbi napokból, részint a Házban, részint a Ház előtt, az üléséről távozóban, tüntetnek fel jeleneteket. Az új horvát miniszter, dr. *Tomassich Miklós* mellett látható horvát képviselő, *Milekics Csírill*ről fölemlítjük, hogy *Mitrovica* város polgármestere, már 23 év óta képviselő s a regnicolaris bizottság tagja. A többi képeinken látható képviselők sokkal ismeretesebbek, mintsem szükséges lenne róluk adatokat közölni. Ugyancsak amateur-fényképeket közlünk *Montenegróból*, melyek készítője Szerbia új királya, *I. Péter*, ki az 1888—1891. években készítette azokat, midőn Montenegróban lakott. A képek szép bizonyítékai Péter király fényképező ügyességének s egyúttal lelkiismeretességének is, melylyel minden egyes főlvetel háttára felírta, hogy mit ábrázol, mikor készült, mennyi idei exponálás után stb. A főlveteleket annak idején munkatársunk, *Popovic V. István* kapta ajándékul fejedelmi készítőjüktől s ő bocsátotta rendelkezésünkre.

A király július 8-án Ischlbe utazott s ott maradt szeptember elejéig, mikor a Maros mellékén tartandó hadgyakorlatokra megy. Ő Felsége már korábban meg akarta kezdeni nyaralását, de a politikai válságok visszatartották. A királyt Ischlben *Mária Valéria* főhercegnasszony fogadta, ki már napok előtt megérkezett gyermekeivel. A kastélyba vivő úton a felséget mindenütt lelkesen üdvözlöttek.

Erzsébet királyné szobra. A budapesti Erzsébet-szoborra érkezett pályázó művek kiállítását július 4-ikén zárták be a Múcsarnokban. A kiállítás utolsó órájában megjelent gróf *Khuen-Héderváry*, ki mint

DI LAPPONI, A PÁPA ORVOSA.

A Vatikán azon része, ahol a pápa lakosztálya van.

miniszterelnök az emlék országos bizottságának is elnöke. A miniszterelnök hosszan és részletesen nézte a szobormintákat. — *Szegeden* az Erzsébet-szoborra már összegyűlt a szükséges költségek nagy része, s a szobor-bizottság a minta elkészítésével *Ligeti Miklós* szobrászt bízta meg.

A horvát bán ünneplése. Gróf *Pejacsevich* Tivadar horvát bán, kinek kinevezésekor a király a belső titkos tanácsosi méltóságot adományozta, július 7-ikén érkezett *Eszékre*, hogy onnan birtokára, *Nasiczra* utazzék. A pályaudvaron a legszervezebb fogadtatásban részesült. Az utcákat fellobozózták s a szakadó esőben is az utcákat sűrű tömeg lepte el.

A bán *Chavrak* főispán és *Graff* polgármester üdvözlöttek a hatóságok és küldöttségek élén. A városba vonuláskor pedig a lakosság adott közvetlen kifejezést tiszteletének. A bán a megyeházán a főispánnál szállt meg s itt is fogadta este a fáklyamenetet. Másnap reggel nyolcz órakor az északi lakosság legszervezebb tüntetése közben utazott tovább *Nasiczra* a bán. A pályaudvaron megjelent Gyurgyevics tartománygyűlési elnök is. Utközben az állomásokon egész *Nasiczig* mindenütt ismétlődött az üdvözlés. *Nasiczra* már előbb megérkezett a bán neje *Budapestre*. A város díszet öltött, a vasútnál horvát népviseletbe öltözött bandérium várt, s ezt a két ifjú *Pejacsevich* gróf, *Markó* és *Elemér* vezették. A kerületi előjárók üdvözlése után vonult a bán a városba, melynek főterén diadalív állt s itt *Geöcze* gvardián mondott üdvözlést a községtanács nevében. Szakadatlan zsvívózás követte a bán díszes kastélyába, a hol a legmeghatóbb üdvözlés várta, édes anyjává, az agy *Pejacsevich Gabriella* grófnőé és szerető családjává. Este kivilágítás és fáklyamenet volt.

Nász az igazságügyminiszter családjában. Július 4-én tartotta esküvőjét ifj. dr. *Szily Kálmán* műegyetemi magántanár, *Szily Kálmán*nak, a magyar Tud. Akadémia főtitkárának fia *Plósz Emilia* kisasszonnyal, dr. *Plósz Sándor* igazságügyminiszter és neje *Hamza Ilka* leányával. A polgári esketést *Halmos* polgármester végezte. Az egyházi szertartásra a belvárosi papnevelő-intézet kápolnájában fényes közönség gyűlt össze és *Császka György* kalocsai érsek áldotta meg a fiatal párt.

A Kossuth-mauzoleum. A fővárosi hatóságnak a Kossuth-mauzoleum építését intéző bizottsága legutóbbi ülésén megállapította a munkák sorrendjét s az árlejtés alá kerülő munkák feltételeit: A mauzoleum külső részének bronz oroszlán-szoborral s a domborművekkel díszítendő fehér márványszarkofággal együtt 1904 november elejére kell késztenie. Ez okból most csak a föld-, kömüves- és kőfaragó-munkákat rendeltek el. A mauzoleum belsejének művészeti kidolgozására s a külső nagy szoborcsoport elkészítésére 1906-ig hagytak időt, de az összes munkákat be kell 1906 májusra fejezni.

Mikes Kelemen emléke. Mikes Kelemennek, Rákóczi Ferenc bujdosó társának Zagonban állí-

tandó emlékszobrára eddig 9000 korona gyűlt össze. A gyűjtés körül főleg a tanuló ifjúság buzgólkodott.

Veres Pálné szobra. Veres Pálné, a nőnevelés lelkes úttörőjének emelendő szoborra a bizottság idős *Lovassy Ferencz*né elnökelete alatt serényen gyűjti az adományokat, melyeknek kezelését az első hazai takarékpénztár vállalta el. Eddig már több mint 2000 korona gyűlt össze.

Kitüntetések. A tudományban s a közéletben szerzett érdemeikért többek részesültek ismét legfelsőbb elismerésben. Dr. *Kovács Gyula* budapesti egyetemi tanár és udvari tanácsos *keveházi* előnével magyar nemességet nyert. Csaknem két évtized óta tanítja a budapesti egyetemen az egyházjogot, s úgy előadásaiiban, mint tudományos irodalmi működésében, ismereteinek széles körével, ítéletének biztosságával a szaktudósok legelsői közt foglal helyet. — Dr. *Csiky Kálmán*, a műegyetem tanára, a tudomány és irodalom terén szerzett érdemeiért a magyar királyi udvari tanácsosi cízzel tüntetett ki. A magyar közjogi tudományokat művelő s irodalmilag is hathatósan érvenyesséi képességeit. A hazai alkotmányjogról, a magyar állam közigazgatási jogáról, a jogi ismeretekről írt önálló munkái közkezen forognak. Lefordította *Verbóczy* harmas könyvét és *Tacitus* munkáit. Egy ideig országgyűlési képviselő is volt. — Dr. *Halász Sándor* osztálytanácsos, a postatakarékpénztár aligazgatója miniszteri tanácsosi cízzel nyert. Mint hírlapíró működött évek során, a postatakarékpénztár szervezése óta pedig ez új intézmény fejlesztésében talált munkakörét. Írt több közgazdasági munkát; egyik akadémiái jutalmat is nyert. A cheque-törvényjavaslatot is ő készítette a kereskedelmi miniszter megbízásából. — Dr. *Bamberger Béla* budapesti ügyvédnek és törvényes utódainak a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a király a magyar nemességet adományozta. Dr. *Bamberger Béla* a közgazdasági irodalmat jeles szakmunkákkal gazdagította.

A napoleoni háborúban elesett székely katonák emléke. A *Székely-Udvarhelyen* állomásozó 82. gyalogezred a kaszárnya falába márványtáblát helyezett el annak a tizennégy székely fiúnak emlékeztére, a kik 1813-ban a napoleoni hadjáratok idejében a villenbachi és a mülbachi csatában estek. Az emléktáblát *Kiss Domokos* katona, szakiskolát végzett szobrász készítette. A leleplezésre a tisztikar a város közönségét is meghívta s így az emléktábla leleplezése a polgárság és katonaság közös ünnepévé lett. A közönséget *Mattasich*

A PÁPA ÉS KISÉRŐI A Vatikán kertjében.

örnagyi szíves szavakkal üdvözölte, majd *Ujvárosy* Károly százados fölvételeiben ismertette a székely fiúk hősi halálának történetét. A város képviselőiben *Szakáts Zoltán* polgármester vette át az emléktáblát megörzés végett.

A pápa orvosi. Nem sok embert emlegetnek olyan gyakran, mint az utóbbi napokban *Lapponi* és *Mazzoni*, a pápa orvosait. *Giuseppe Lapponi* dr. Bolognában tanult és ott lett orvos 1875-ben. Egy ideig *Tartuffi* dr. híres anatómus segédje volt és 1888-ban hasonló minőségben a Vatikánba jutott *Cecarelli* dr. mellé. *Cecarelli* nemskára meghalt és helyét *Lapponi* foglalta el. A mi szabad ideje van, azt táviratokra és levelekre való feleletadással kell eltöltenie, mert a ki széles e világon a pápa egészségéről tudni akar valamit, az *Lapponi*hoz fordul. Mindeme nagy munkáért hónaponként készűz koronát kap a pápa orvosa. Évszázadokkal ezelőtt állapították meg ezt a fizetést és a konzervatív Róma ma sem változtat rajta. A másik orvos, *Gaetano Mazzoni* dr., a római egyetemen tanár. Nagy híre van, mint bátor és szerencsés

kezű operatőrnek. Több becses könyvet írt. Az egyiket a mostani olasz király apja nagy rendjellel tüntette ki. A pápa több köszönő levelet írt az ünnepelelt orvosnak.

Az orvosok száma Budapesten. Az orvosegyesület adatai szerint a fővárosban 1450 orvos működik. Londonban 4800 orvos van, bár a lakosság hatszor annyi. Budapesten minden ötszázharmincz lakosra jut egy orvos, a mi mutatja, hogy a fővárosban az orvosi pályát is túlságosan ellették.

Távirat a világ körül. Július 5-ikén nyitották meg az amerikai új tenger alatti táviró vonalat, mely a Csendes-Oceán mélyében összeköti az Egyesült-Államokat *Honolulun* és *Guanón* át a *Filippini-szigetekkel*. *Mackay*, a kábel-társulat elnöke, ki *Roosevelt* elnökkel *Oyasterbaiban* (New-York állam) tartózkodik, táviratot indított a világ körül az elnök czímére, a kihez a távirat tíz perc múlva érkezett.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. *PAULER GYULA* váratlan halála fájdalmasan hatott tudományos körünkre. Csak két nap előtt távozott egészségesen *Budapestre*l pihenni a *Balaton* vidékére, *Badaacsony-Tomajba*. Július 8-ikán este vacsora közben hirtelen szélütés érte és holtan esett össze. A család táviratban értesítette az Akadémiát a gyászszesetről és arról, hogy a halottat *Budapestre* hozzák s itt temetik el. *Gyulai Pál*, az Akadémia első osztályának titkára, ki a nyári szünet alatt az Akadémia igazgatási teendőit végzi, azonnal kitűzette az Akadémia palotájára gyászlobogót s intézkedett, hogy a ravatalra e fölirattal koszorút helyezzenek: «*Pauler Gyula* igazgatósági s rendes tagnak — a Magyar Tudományos Akadémia.» Megtáviratozták a gyászírt a külföldön tartózkodó báró *Eötvös Loránd*nak, az Akadémia elnökének és *Szily Kálmán* akadémiái főtitkárának is. — A történelmi társulat választmánya július 9-én rendkívüli ülésre gyűlt. Elhatározták, hogy a társulat külön gyászjelentést ad ki, a ravatalra koszorút helyez, a családhoz részvétiratot intéz, a temetésen testületileg jelenik meg. — Az Országos Levéltár tisztviselői külön gyászlapot adtak ki szeretett főnökök, az Országos Levéltár újjászervezője és 28 év óta fáradságtalan vezetője haláláról. — A holttestet július 10-én reggel helyezték ravatalra a kerepesi-úti temető halottas házában s a temetés délután négy órakor ment végbe. A ravatalnál *Csinyi Dezso* az Akadémia s a történelmi társulat nevében, *Óváry Lipót* pedig az országos levéltár nevében mondott búcsúztatót. Az egyházi szertartást *Brucha Sebestyén* kapuczinus gvardián végezte. A családi sírboltba temették, néhány évvel ezelőtt elhunyt neje mellé.

Az elhunyt családja által kiadott gyászjelentést a következők írták alá:

Vizkeleti *Ferencz*né, született *Pauler* *Juliska*, *Pauler Ákos* dr. egyetemi magántanár, nagy-mádi és várbogay *Bogay Lajos*né, született *Pauler* *Katica*z, mint gyermekei. *Vizkelety* *Ferencz*, császári és királyi tőhadnagy, nagy-mádi és várbogay *Bogay Lajos*

A PÁPA BETEGSÉGE. — A PÁPA KAMARÁSA HÍRT AD A SZENT ATYA ÁLLAPOTÁRÓL.

császári és királyi huszárfőhadnagy, mint vejei. Károlyi Sándorné, született Pauer Gizella, mint sóvére. Vizkelety Georgine, Vizkelety Pista, Boggyay Piroks, mint unokái.

Pors József. Háromszék megye főispánja, valóságos belső titkos tanácsos és kamarás, július 9-én meghalt 67 éves korában Seps-Szentgyörgyön. Huszonhét éven keresztül vezette megyéjét és ez idő alatt a székeségek érdekében is fíradhatatlanul munkálkodott, nevezetesen, hogy anyagilag is gyarapodjanak a gyárpárral könnyítsenek sorsukon. Mint mezőgazdát is messze környéken ismerték. Elnöke volt az árvaháznak, a takarékpénztárnak, a székeségyháznak és számos jótékony egyesületnek. Halála az egész megyében nagy részvétet keltett. Három fia maradt: Bertalan, Pál és János. Egyetlen leánya, Erzsébet, neje dr. Székely György országgyűlési képviselőnek.

Szentimrei Morlin Imre ügyvéd, fővárosi bizottsági tag, a pesti hazai első takarékpénztár igazgatója tagja, régi honvéd, ki számos jótékony egyesületben is buzgóan működött s a közügyek terén szerzett érdemeiért a vaskorona-rendet kapta, 77 éves korában Budapesten.

Id. irsai Ibsay György, földbírtokos, köztisztviselőben élt férfi, életének 65-ik, boldog házasságának 39-ik évében a pestmegyei Irsán július 5-ikén meghalt s az ottani családi sírboltban temették el. Halálát özvegye, szül. Ivánka Jolán, és gyermekei u. m. András földművelésügyi miniszteri fogalmazó, Katalin (iglói Szontagh Pál miniszteri segédtitkár neje), Károly, György, Pál, Jolán (ifj. Berettyó Jánosné), Anna, Lidia és Imre s nagyszámú rokonság gyászolja.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Kolosvári László nyug. járásbíró, Heves vármegye törvényhatósági bizottsági tagja, Kolosváry honvédelmi miniszter unokatesvére, 63 éves korában Páztón. — Hoffmann Győző, a Pest Magyar Kereskedelmi Bank nyugalmazott czévezetője, 63 éves korában Budapesten. Az elhunyt 33 éven állott a bank szolgálatában, mintaképe volt a buzgó és kötelességtudó tisztviselőnek s a főváros kereskedelmi körében sok barátot szerzett magának. Karfarsain kívül nagyszámú, tekintélyes család gyászolja; testvérei: Hoffmann Alfréd könyvkereskedő, Matild, Sándor fővárosi adófőpénztárnok, Benedek a budapesti szervita társház perjele, Rudolf és Irma. — Olsavszky Jenő szabadkai törvényzéki bíró, 55 éves korában. — Murai Márton ügyvéd, nyug. aljárásbíró, 78 éves korában Deesen. — Molics József, vörösi plébános, 43 éves korában, Vörösközsgében. — Wass János, régi honvéd főhadnagy, nyug. törvényzéki tisztviselő, 83 éves korában, Szász-Nádor közsgében. — Vadász József, nyug. főreáliskolai tanár, Kassa város törvényhatósági bizottsági tagja, Kassán, 53 éves korában. — Dr. Czvetkovits Péter ügyvéd, görögkeleti szentzéki ülnök Zomborban, 48 éves korában. — Tima Lajos, Deveser közsgé volt kántora, igazgató főtanítója, a somlyóvidéki róm. kath. tanító-egyesület elnöke, Budapesten. — Kormendy György uradalmi gazdatiszt, Gács közsgé bírja, 70 éves korában Gács közsgében. — Rimczey Gyula nyug. dolányjövendőki főnök, 59 éves korában Felső-Dabason. — Hlavács Adolf ügyvéd és kir. ügyézi megbízott, 55 éves korában Nagy-Rőzén. — Dr. Cseprenghy Vilmos ügyvéd, 34 éves korában Érsekújváron. — Gaál Sándor m. kir. államrendőrségi detektív, 40 éves korában Budapesten. — Tauber Lázár volt kereskedő szásznyegy éves korában Nagy-Magyar csallóközi közsgében, kit 106 unoka, 39 dédunoka, 13 ákunoka és egy 14 éves fia gyászol.

Baranya-baáni Dárday Dezsőné, az Alhaneta hercegi családból származó Proto Carafa Margit, Dárday Dezső fiunei kormányzósági titkárnak, Dárday Sándor állami számszéki alelnök fiának neje Luccában, Olaszországban. — Özv. Torma Károlyné, szül. Makrai Berta, Bukarestben, 67-ik évében. — Özv. Székely Abadné, szül. Várdi Fekete Borbála, 69-ik évében, Zsaró-Tanyán és Alsó-Berecsken. — Özv. Bocsk Jánosné, szül. Krüner Irma, 56 ezstendősi korában, Keszthelyen. — Koller Károlyné, szül. Zsigmond Janka, államasvati állomásfőnök felesége, 35 éves korában, Karlóczán s Pinczehelyen, Tolnamegyében temették el. — Ausländer Babette, száz-három éves korában, Temesvárt.

Szerkesztői üzenetek.

Szezeny ember fia. A tárgy nem volna rossz; a katonában, ki a néplázadások parancsára lelővi a legjobb pajtásait e tettet azért engeszteli meg, hogy gondoskodik az áldozat tetetellen atyjáról: van tragikai vonás. A felbuzgós azonban egyenesen olvashatatlanul teszi, annyira lepos, érdektelen, hosszú lére ezstett. E mellett magyartalanságok is fordulnak elő benne. Mindjárt a második sor példát így szól: „Székelyeink hasztlan boldogulást várnak.” Ilyen szövegeket nem ismer a magyar nyelv s „hasztlan” rövidítés „hasztlalan” helyett szintén nem engedhető meg.

közölhetnők még akkor sem, ha több költői értéke volna s nem lenne ily szintelen, hideg allegorizálás.

T. B. Most már bizonyosan lehet tudni, hogy milyen volt a sokat emlegetett mammut, melynek óriási csontjait hazánkban is elég gyakran találják. Nemrég ugyanis szibériai bennsülőkkel rá akadtak egy mammut tetemre, mely egy folyó partján a jég közt volt befagyva. A meglepő híre egy tudósokból álló expedíció ment a helyszínre s csakugyan rá akadtak az ő állatra, melynek még a húsa is épen volt. Kiderült ebből, hogy a mammut nagyon hasonlított a mai elefántokhoz, azonban hosszú és tömött vörösbarna szőrel volt fedve, előlábai alkotása pedig arra képestette, hogy eledelét, mely füvekkel állott, a hó alól is kikaparhassa. Két hónapi munkába került a roppant állat kiásása, feldarabolása és becsomagolása. Most összállítva és kitömve, a szent-pétervári múzeumban látható. Az expedíció geológusának állítása szerint legalább 20 ezer év óta feleltett a hatalmas állat a jég között. Hogy mikép pusztulhattak ki teljesen a mammutok, még is rejtély, de legtöbbször azt hiszik, hogy valami ragály miatt veszték ki.

Sirvavagadó. A közölhetők közé soroztuk.

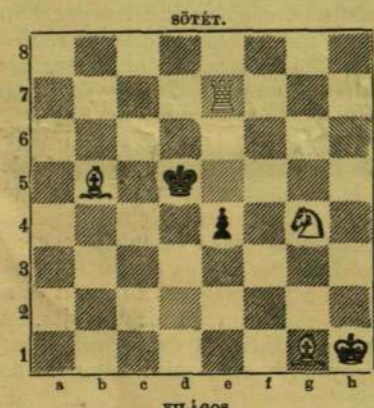
Deus. Nagy fába vágta a fejszéjét, nem is bír vele. Gondolatai nem járnak elég mélyen s érzésében sincs elég lendület, hogy ily nagy eszmét kellően fel tudjon dolgozni. Legtöbbször még a nyelve s verselése ér; olykor csinos hangokat talál, de híjával van a tárgyhoz szükséges erőnek.

Vergődés. Hajrá. Lóra. Jobbat ezekről sem mondhatunk, mint az előbbiekről; legfeljebb a verselés látszik némi haladás. Ábrándozó, költészetet fogékony lélek, de nem a költő lelke szól a versekből s ezért nem tudják az olvasóval is érezetnie azt, a mit írójuk érezt.

Nem közölhetők: Tempora mutantur. Kódos, homályos érzés, formátlan forma teszi versét közölhetetlenné s nem az, hogy ismeretlen ember munkája. Harangoznak haltnak. Fehér róza. Ki sirdogál. Épen oly kevés bennük a népszerűség, mint a költészet. Poéta lettem stb. A czímre bizony ráczólnak a versek: a ki ezeket írta, nem poéta. Bimbófakasztó... Lehet, hogy őszinte érzésből fakadt, de ezt nem tudja érezetnie. E mellett nagyon darabos is. A ki-vándorlókhoz. Vigasz. Kezdetleges dalok, nincs irodalmi érdekük.

SAKKJÁTÉK.

2336. számú feladvány Shinkmann W. A.-tól.

Világos indúl s az ötödik lépésre matot mond.

A 2319. számú feladvány megfejtése Holzhausen W.-tól.

Table with chess moves and solutions for problem 2319.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptódtért: Hoffbauer Antal. — Bakonyzentúton: Szabó János. — Kesztemén: Balogh Dénes. — Fekert: Kintzig Róbert. — B. Kuldán: Lobozásnyky Sz. — Pancsován: A. G. (a 2318 sz. f.) — A pesti sakk-kör.

Hibaigazítás: A multheti 2334 sz. Dair-féle feladványban. a7-en világos király c3-on világos huszár áll.

KÉPTALÁNY.

A 26-dik számban között képtalány megfejtése: Kinek mi szivében, kitetszik szivében. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

HOGY KARGSUVA... Eljünk és egyuttal egész-günetizmegörölés, használat a Pületes Apollo-kat, melyeknek győzele a (bővínyekből nyert) Vasutasok. Eszenorvontekintely-külő órána állimert: pillók kargsuva teznék, határuk azonban nincs hátrányára az egészégek, mint sok más köztimny. Nem használok, hanem egyenesen a táplálkozásra és a szörnyegyekre hatnak. — A tölteseg csesze-gyógyászánál a vilá a Pületes Apollo-kat a szörnyegyekre hatnak. — A tölteseg csesze-gyógyászánál a vilá a Pületes Apollo-kat a szörnyegyekre hatnak. — A tölteseg csesze-gyógyászánál a vilá a Pületes Apollo-kat a szörnyegyekre hatnak.

1/4 Bor Tempel-forrással! Kellemesen csipós ízű! Gyorsítja a szívtevékenységet és előmozdítja az étvágyat. Kérjen mindenütt rohitschi «Tempel-forrást».

Advertisement for Szépitőszert (Building Material) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for construction.

Császárfürdő BUDAPESTEN 9843. től és nyári gyógyhely. Előszöng. E kénvizes gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürőkkel pompás ásványvíz uszodákkal, hű- és kádfürőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Advertisement for Parádi Arsen vízben (Paradi Arsen Water) featuring an illustration of a woman and text describing its medicinal properties.

„Borszéki borviz” a savanyú vizek királya.

BORSZÉK (Csikmegyében).

Fürdőidény jun. 15-től szept. 15-ig. 900 m. magas őfenyvesek között fekvő klimatikus gyógyhely, világhírű hideg lóbozó-fürdővel, erős vasas forrásokkal kötött vaslappal, jól berendezett hidegvíz-nyógyintézettel. Szállodákban és magánvillákban 600 szoba. 2 ágyas szoba-árak idényre 60-160 kor., szobákhoz konyha 30-80 kor. Olcsó fürdőárak, jó élelmezés, pincz, két mézsarszék helyben, 30 klm. meghaladó pompás sétautak a fenyvekben, remek kiránduló-helyek. Fürdőorvos: Dr. Vámosy Zoltán, egy. m. tanár (jun. 14-ig Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 6.) Közlekedés: Sz. Régenig vasuton. Naponta gyorskocsiját váltott lovakkal, gyönyörű szép és jó uton. Gyorskocsikra előjegyeztemi Kapusi Danielnél, Szász-Régen. Prospektussal és árjegyzékkel szolgál. Az igazgatóság. Borvizet lehet rendelni az igazgatóságnál; Budapesten: Édeskuty L., Péczeli és Lencz uraknál; vidéken a jobb fűszer- és ásványvíz-üzletekben.

Advertisement for musical instruments (zongorák, pianinók és harmoniumok) featuring an illustration of a piano and text describing the quality and variety of instruments.

Advertisement for Kwizda Ferenc Ján. Kwizda Fluidja (Kwizda-Fluide) featuring an illustration of a person and text describing its health benefits.

A szépség csak addig tart, a meddig ápolják. Tisztelt hölgyeim! Tessék bármelyik törvénygyűlést megkérdezni a ugyanast a választ fogja hallani, hogy minden eddig ismert, vegyi uton készült arcmérmek, kenőcsök, szappanok és pulverek tannak előnyei és hátrányai. Az összes arcmérmek — a hátrányok nélkül — csak teljkrém tejkrem szappan és tejkrem hölgygyógyesítő megőiben, mely tiszta lényegéből a havasi növényzetekből készült s egy név, arcmérmes vegyi termékek nem tartalmaz. A művelt hölgyeknek egyedül bórópoló kozmetikum.

Advertisement for Székely havi tejkrem (Székely monthly cream) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for skin care.

Advertisement for Ismét szép vagyok (I am beautiful again) featuring an illustration of a woman and text describing a skin treatment.

Advertisement for Ma-Hilla (Ma-Hilla) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for hair and skin.

Advertisement for Kann Ignác, Wien, II., Lillienbrunn-gasse 17. featuring an illustration of a rifle and text describing its quality.

A Székely havi tejkrem ára 1 K. A Székely havi tejkrem-szappan ára 1 K. A Székely havi tejkrem-hölgygyógyesítő ára 1 K 50 f.

Advertisement for Balázsovich Sándor (Balázsovich Sándor) featuring an illustration of a horse and text describing its medicinal properties.

Advertisement for HAJVIZ (Hair Water) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for hair.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Advertisement for Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak (Crystal glassware and decorative objects) featuring an illustration of a glass and text describing the quality of the products.

Advertisement for KNUTH KÁROLY (Knuth Károly) featuring an illustration of a lamp and text describing its features.

Advertisement for WACHTEL ÉS TÁRSA (Wachtel és Társa) featuring an illustration of a person and text describing their photographic services.

Advertisement for KIRNER JÓZSEF (Kirner József) featuring an illustration of a rifle and text describing its quality.

Advertisement for HAJVIZ (Hair Water) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for hair.

Advertisement for CAPTOL (Captol) featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for skin care.

Advertisement for Rozsnyay (Rozsnyay) featuring an illustration of a person and text describing its medicinal properties.

